

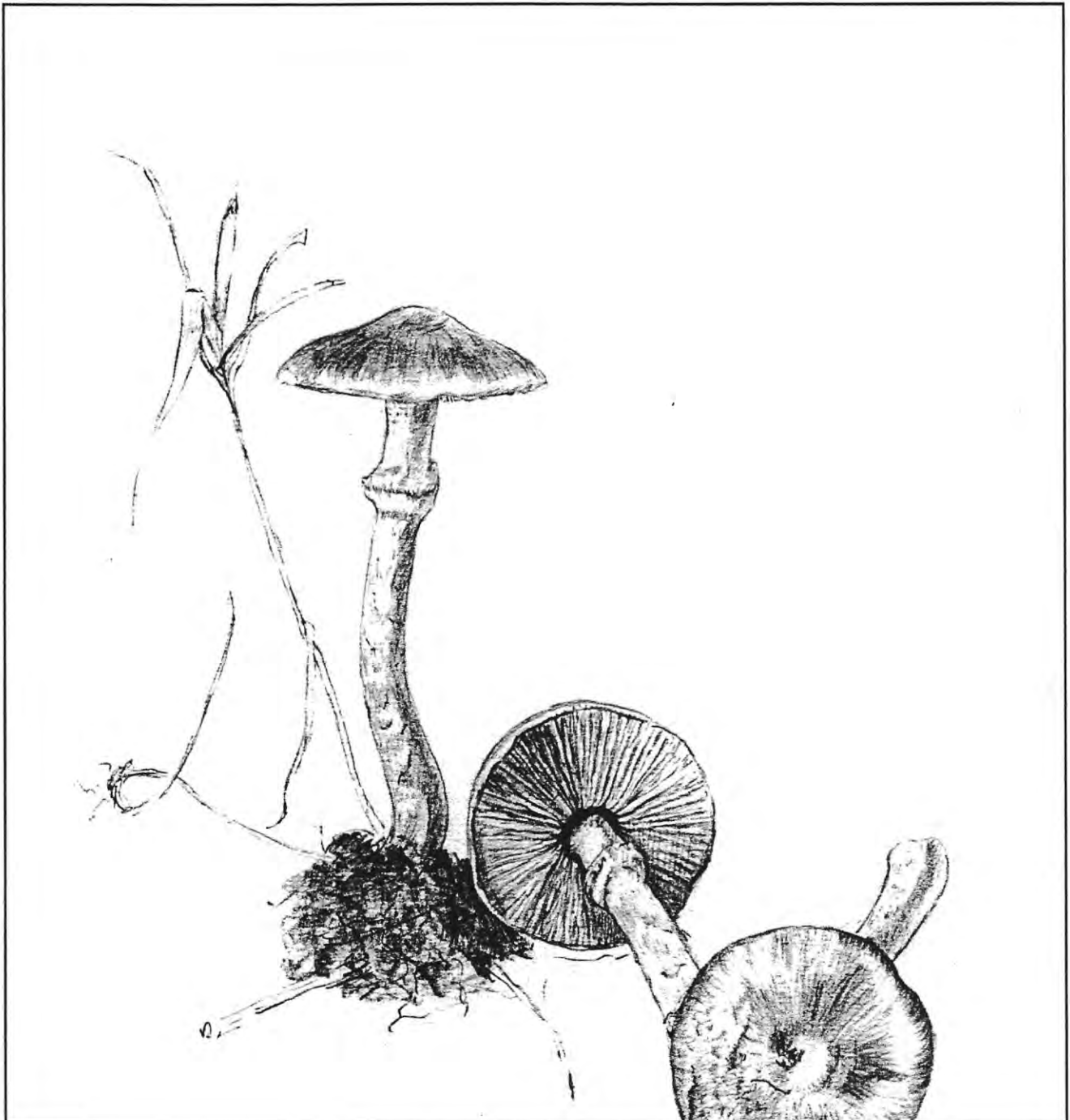
AMK

Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring
15 maart 2003

verschijnt driemaandelijks
2003.1

Inhoud AMK Mededelingen 2002.1

A. de Haan	
Editoriaal	
Uit de Raad van Bestuur	1
H. Mervielde	
Clavicornona pyxidata, een unieke vondst in Vlaanderen	2
H. De Meulder	
Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (10 ^{de} vervolg)	5
J. De Keyser	
Speciale Parasolzwammen (Lepiotaceae) van de werkweek 2002 (1)	11
H. Mervielde	
Gastrum langeniiforme Vitt., lang gezocht, eindelijk gevonden	15
N. Dam & A. de Haan	
Oproep: Is iedere Dennenvlamhoed een Dennenvlamhoed?	17
T. Stijve	
Paddestoelenfotografie gepresenteerd als boek en DVD	19
P. Holemans	
Nieuwtjes uit de bibliotheek	20
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	21
Educatieve avonden	
12 ^{de} Vlaamse Mycologendag- 22 maart 2003. Programma	24
Tentoonstelling van voorjaarspaddestoelen	
Lidgeld 2003	25
Voorjaarsexcursies 2003	26

Redactie AMK Mededelingen

I. Antonissen, A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, F. Dielen, J. Gelderblom, J. Schavey, K. Van de Put, E. Vandeven, J. Volders, R. Walley

Eindredactie & vormgeving: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/3158769

Verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" of verzonden per e-mail zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Harrie Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle e-mail: harrie.hendickx@skynet.be gezonden worden, **ten laatste zes weken voor het verschijnen.**

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Omslagfiguur: *Tricholoma cingulatum*, Geringde ridderzwam, door Pascale Holemans

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever en eindredactie: H. Hendrickx, Dalweg 16, 2328 Meerle

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

Editoriaal

André de Haan

Indien de "mycologenwijsheid" bewaarheid wordt dat een strenge winter, in de herfst, veel paddestoelen oplevert, zullen wij dit jaar mogelijk verworden. Indien dit niet zo blijkt te zijn geven we maar toe dat de natuur haar eigen zin doet. Maar wij blijven hoopvol gestemd.

Vele leden woonden, op 7 januari, onze Nieuwjaarsreceptie bij. Bij een drankje en hapje werden de gebruikelijke wensen geuit. Voor het komende seizoen werd onze mycologische honger aangescherpt met prachtige dia-reeksen van paddestoelen en myxo's.

Op de Ankona-ontmoetingsdag, van 8 februari, trok onze infostand veel belangstelling en de uiteenzetting van Jos Volders over de Gordijnzwammen kon op grote bijval rekenen. Onze nieuwe, mooi ogende, KAMK-folder, ontwikkeld door Pascale Holemans, trok de aandacht en zal ook bij komende activiteiten een nuttig informatiemiddel zijn.

Meer dan dertig leden schreven zich in voor onze werkweek te Heer sur Meuse, van 20 tot 27 september. Hopelijk dat, zoals vorig jaar, ook de fungi massaal aanwezig zullen zijn en we terug een topper kunnen beleven.

Zoals aangekondigd in de vorige AMK-Mededelingen wordt, op 22 maart, de jaarlijkse Vlaamse Mycologendag dit jaar georganiseerd in de Nationale Plantentuin te Meise. Niet te missen zijn niet alleen de interessante uiteenzettingen maar ook de gelegenheid tot hernieuwde ontmoetingen.

Het bestuur van de Vlaamse-Mycologen-Vereniging besliste tot het uitgeven van een Nieuwsbrief. Een

eerste aflevering verscheen op 1 maart. Naast VMV-nieuws en informatie, korte mycologische mededelingen, is er o.a. ook plaats voorzien voor informatie van alle erkende Vlaamse mycologische verenigingen. De nieuwsbrief werd, in eerste instantie, aan alle paddestoelenliefhebbers in Vlaanderen worden bezorgd en later vier maal per jaar aan de VMV-leden. De VMV rekent er op, naast een betere informatieverspreiding, zo een groot aantal geïnteresseerden tot lidmaatschap te bewegen. Een initiatief dat wij alle succes toewensen, waaraan wij meewerken en dat wij ten volle steunen.

Op 25 maart gaat onze jaarlijkse statutaire algemene vergadering van Werkende leden door in de cafetaria van het RUCA. Deze belangrijke vergadering, waarop alle Werkende leden persoonlijk uitgenodigd werden, is niet enkel wettelijk verplicht maar ook van groot belang voor onze vereniging en behandelt alle belangrijke beslissingen. Hierbij dan ook de dringende oproep deze vergadering bij te wonen en zo bij te dragen aan de noodzakelijke continuïteit binnen onze Kring.

20 april starten onze excursies en hoewel vele paddestoelenliefhebbers van mening zijn dat er zo vroeg in het jaar niet veel te beleven valt, vergissen zij zich. De voorjaarse mycoflora is ongemeen interessant en gevarieerd. Wat ook op de 26ste tentoonstelling van voorjaarspaddestoelen, in de Nationale Plantentuin te Meise, zal te zien zijn (zie aankondiging blz. 25).

Waarbij dus de raad aan de "mycologische langslapers" deze boeiende voorjaarsfungi niet te missen!

Uit de Raad van Bestuur

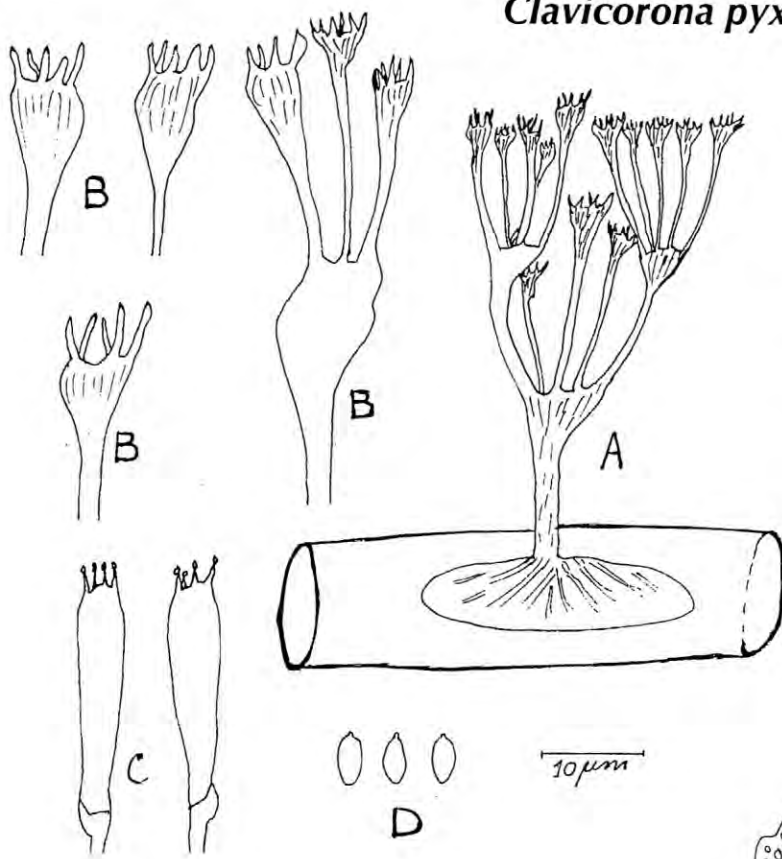
Tijdens de Raad van Bestuur van 22 oktober 2002 werd o.a. volgend punt besproken:

- Jaques Van De Meerssche stelde zijn volledige diatheek ter beschikking van onze Kring. In zijn lange "loopbaan" als amateurfotograaf flitste Jaak zo'n 8000 dia's van paddestoelen en myxomyceten bij elkaar. Een onschatbare berg aan informatie en didactisch materiaal waarvoor wij Jaak uiteraard zeer dankbaar zijn!

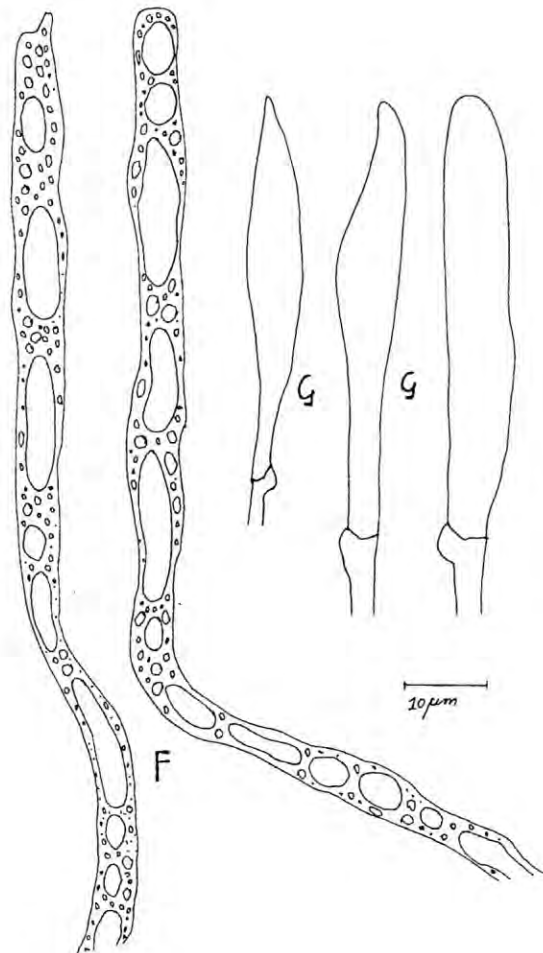
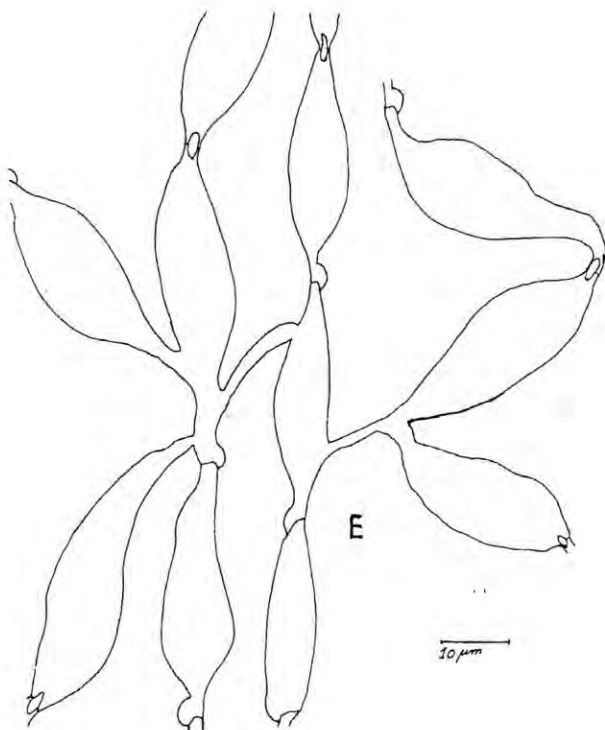
Guy Le Jeune zal de diatheek beheren en Jean Werts is bezig een selectie dia's van mooie en zeldzame soorten in te scannen en op cd-rom te bewaren, zodat ze ook via het nieuwere medium kunnen geraadpleegd worden. Meer informatie over de mogelijkheid tot uitlenen van dia's en cd's volgt later.

Clavicornia pyxidata

- A. Vruchtlichaam op hout (schematisch), Vergroot
- B. Takken van het vruchtlichaam
- C. Basidiën
- D. Sporen
- E. Hyfen
- F. Gloeoplere hyfen
- G. Leptocystiden

Een unieke vondst in Vlaanderen

Clavicornona pyxidata (Pers.:Fr.) Doty

Herman Mervielde

Frans de Potterstraat 8

B - 9840 De Pinte

Aphylophorales werkgroep Cristella

Abstract

Clavicornona pyxidata (Pers.:Fr.) Doty has been found for the first time in Flanders (Belgium), on *Salix* in the coastal dune district. The material is scanty but very well identifiable. Discriminating characters are: the copiously pyxidately branched fruitbody, the very small spores, 3-4 (-4,5) x 2-2,5 μm , the fusoid to subcylindrical or subventricose leptocystidia, the very long gloeoplerous hyphae, which often end as gloeocystidia above (ca. 20 μm) the hymenium.

Inleiding

Pol Debaenst bezorgde me een paddestoeltje met de volgende bijgevoegde gegevens.

Soort : *Ramaria* cf. *stricta*

Substraat : dode beschorste tak

Organisme : *Salix*

Vindplaats : Hoge Blekker

Localiteit : Koksijde, CO.57.24

Datum : 14.11.02

Waarnemer : P. Debaenst

Op het eerste gezicht leek het mij eerder een *Ramariopsis*, maar ik had grote twijfels. Waarom? De paddestoel was kandelaarvormig vertakt met verwijde bekervormige uiteinden, op hun beurt vertakt en nieuwe takken vormend met pyxidate uiteinden. Een eerste blik door het microscoop maakte duidelijk dat het geen *Ramaria* of *Ramariopsis* kon zijn. Sleutelen leidde tot *Clavicornona*. Beslissende kenmerken waren verder: de zeer kleine sporen, de aanwezigheid van leptocystiden en vooral de gloeoplere hyfen.

***Clavicornona coronata* (Schw.) Doty**

Voorgestelde Nederlandse naam: Vertakt kroonknotsje

Syn. : *Clavaria pyxidata* Fr.

Clavaria coronata Schw.

Clavaria petersii Berk.

Clavaria laetissima Berk.

Artomyces pyxidatus (Pers.:Fr.) Jülich

Illustraties

- Courtecuisse, R. et al. (1994) - Guide de

champignons

- Gerhardt, E. (1985) - Pilze. Band 2

- Jahn, H. (1979) - Pilze die an Holz wachsen

- Michael et al. (1986) - Handbuch für Pilzfreunde, Band II

- Nitare, J. (2000) - Signalarter

- Ryman, S. et al. (1992) - Pilze

Vruchtlichaam

Het specimen is 2,5 cm hoog. In de literatuur vindt men opgaven van 2-13 cm. De habitus stemt overeen met die van het lichen *Cladonia pyxidata*. De takken van *Clavicornona pyxidata* zijn kandelaarachtig vertakt en eindigen op bekervormige uiteinden, die eveneens op dezelfde wijze vertakt zijn. Men kan dus spreken van primaire takken, secundaire takken enz. De primaire takjes zijn 1-3 mm breed, de secundaire 1 mm. Elk bekertje kan 4-6 takjes dragen, en dit kan zich tot zesmaal herhalen. Daar de uiteinden zich bekervormig uitbreiden kan men bij zijaanzicht ook spreken van een clavate verbreding waarop bovenaan weer nieuwe takjes ontstaan. Dat is dan ook de betekenis van de genusnaam *Clavicornona* (clavus = knots, gezwel, verbreding; corona : kroontje, pyxis = kelkje, doosje). Jong is het vruchtlichaam gelig tot lederkleurig, rijp of oud wordt het bruin. De steel van het gevonden specimen is +/- 8 mm hoog en ontspringt uit een vormloze gegroefde basis.

Sporen

De sporen van het gevonden specimen zijn ellipsoïd, effen, hyalien en inamyloïd, 3-4 (-4,5) x 2-2,5 μm . In de literatuur worden de sporen door sommigen als fijnstekelig beschreven. Jahn (1979) : "fein warzig"; Jülich (1984) : "fein warzig"; Pilat (1958) "glatt", zoals ook Corner (1950) en Ryman (1992). Ryman voegt eraan toe: "in der Literatur als feinstachelig angegeben, was sich am schwedischen Material nicht nachvollziehen lässt". Veel auteurs spreken van amyloïde sporen. Dat heb ik niet kunnen vaststellen, wellicht omdat er niet zo heel veel sporen waren en

omdat ze zo klein zijn. Daar ik niet over een sporee beschik, wordt het dan dubbel moeilijk. Andere auteurs reppen met geen woord over amyloïd of niet-amyloïd. Nochtans wanneer de sporen amyloïd zijn wordt het normaal steeds uitdrukkelijk vermeld.

Basidiën

Iets clavaat, 18-30 x 4-5 μm , 4-sporig.

Hyfen en cystiden

Generatieve hyfen : 3-11 μm diameter, meestal opgezwollen, de oudere delen met verdikte (0,5-1 μm) wanden. De kenmerkende gloeoplere hyfen zijn talrijk en zeer lang, 3-8 μm diameter, reageren positief op sulfo-vanilline (SV+), worden dus zwart in dat reagens. Soms steken de gloeoplere hyfen tot 20 μm boven het hymenium uit, men zou dus kunnen zeggen, ze eindigen als gloeocystiden. Leptocystiden komen ook voor, 20-40 x 4-7 μm , fusoid cilindrisch of iets opgezwollen en eveneens tot 20 μm boven het hymenium uitstekend.

Verspreiding

De eerste vondst in Vlaanderen maakt duidelijk dat *Clavicornona pyxidata* zeldzaam is. Er is geen vermelding in "Overzicht" voor Nederland. Alle auteurs beklemtonen de zeldzaamheid in Europa. De paddestoel komt voor in Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Estland, Finland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Letland, Oostenrijk, voormalig Tschechoslovakije en Zweden.

Substraat

Het specimen werd gevonden op een beschorste tak van *Salix*. De voorkeur schijnt te zijn op *Salix* en *Populus*, ook wel *Fagus* en *Quercus*, soms zelfs *Pinus*.

Waar plaatsen we *Clavicornona* ?

Zoals het voor veel genera het geval is hebben de mycologen problemen gehad om *Clavicornona* een plaats te bezorgen in het systeem van de fungi. Bij Pilát (1958) staat het bij de Clavariaceae. Donk (1964) stelde voor het genus onder te brengen in de familie Hericiaceae. Corner (1970) creëerde een aparte familie Clavicornonaceae. Maas Geesteranus (1976) stelde *Clavicornona* bij de Auriscalpiaceae, samen met de plaatjes-dragende *Lentinellus*. Stalpers (1996)

brengt het genus onder bij de Auriscalpiaceae, samen met *Auriscalpium*, *Gloiodon* en *Lentinellus*. De familie behoort tot de orde der Hericiales.

Literatuur

- BOURDOT H. & GALZIN A. (1927) - Hyménomycètes de France, M. Bry, Sceaux.
- CORNER E.J.H. (1950) - A monograph of *Clavaria* and allied genera. *Ann. Bot. Memoirs*, N°1. Oxford University Press, London.
- CORNER E.J.H. (1970) - Supplement to "A monograph of *Clavaria* and allied genera". *Beih Nova Hedwigia* 33: 143-149
- COURTECUISSIE R. & DUHEM B. (1994) - Guide des champignons de France et d'Europe. Delachaux et Niestlé, Lausanne
- DODD J.L. (1972) - The genus *Clavicornona*. *Mycologia* 64: 737-773.
- DONK M.A. (1964) - Conspectus of the families of Aphyllophorales. *Persoonia* 3: 199-324.
- ELLIS M.B. & ELLIS J.P. (1990) - Fungi without gills. Chapman and Hall, London.
- GERHARDT E. (1985) - Pilze. Band 2. BLV Verlagsgesellschaft, München.
- IMAZEKI R., OTANI Y. & HONGO T. (1988) - Fungi of Japan. Yama-Kei, Tokyo.
- JAHN H. (1979) - Pilze die an Holz wachsen. Bussesche Verlagshandlung, Herford.
- JÜLICH W. (1984) - Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Band II b/1. Basidiomyceten, 1. Teil. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
- MAAS GEESTERANUS R.A. (1976) - Reflections upon *Clavicornona dryophila*. - *Proc. K. Ned. Akad. Wet.*, Ser. C, 79: 147-149.
- MICHAEL E., HENNIG B. & KREISEL H. (1986) - Handbuch für Pilzfreunde. Band II. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
- NITARE J. (2000) - Signalarter indikatorer pa skyddsvärd skog. Förlag, Skogsstyrelsen.
- PILÁT, A. (1958) - Übersicht der europäischen Clavariaceen unter besonderer Berücksichtigung der Tsechoslowachischen Arten. - *Acta Musei Nationalis Pragae*. 14 B. N° 3.-4
- RYMAN S. & HOLMASEN I. (1992) - Pilze. Bernhard Thalacker Verlag, Braunschweig.
- STALPERS J.A. (1996) - The aphyllophoraceous fung II. Hericiales. *Studies Mycol*: 40 : 50-53
- WU Q.X. & PETERSEN R.H. (1992) - A new species of *Clavicornona* from Japan. *Mycotaxon* 45: 123-129.

Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout (10de vervolg)

Hubert De Meulder
Verenigde Natieslaan 131, B-2660 Hoboken

Summary

De Meulder H. Experimental investigation into the succession of fungi on dead wood (10 th. continuation). Med. Kon. Antwerpse Mycol. Kring 2003.1: 5-10

Over a period of 13 years, the succession of the fungal flora on cutted small logs of eight deciduous tree species, laying on the ground, is surveyed in the nature reserve "Fort 7" at Wilrijk (prov. Antwerp, see De Meulder 1990/2002 for previous reports).

Investigation began shortly after the trees had been cut. The total number of fungi recorded amounts to 200.

In this contribution 3 species are described and illustrated with original macro- and microscopical drawings: *Ceratobasidium cornigerum* (Tulasnellales), *Ceriporia viridans* (Aphyllphorales), *Mycena sanguinolenta* (Agaricales). Exsiccata of the collected species are deposited in the herbarium of the National Garden at Meise (BR).

Samenvatting

Sinds 1990 wordt in het natuureservaat van "Fort 7" te Wilrijk (prov. Antwerpen) de successie van paddestoelen gevolgd op acht verschillende, dode loofhoutsoorten die in korte stammetjes en verschillend in aantal, op de grond liggen uitgespreid (De Meulder 1990-2002). Het onderzoek begon kort nadat de bomen geveld werden.

Het totaal aantal soorten fungi en myxomyceten dat tot hiertoe werd genoteerd bedraagt 200.

In deze bijdrage worden 3 soorten in het kort beschreven en geïllustreerd met originele macro- en microscopie tekeningen; ze behoren tot de volgende ordes: Tulasnellales: *Ceratobasidium cornigerum* (Berijpt waswebje); Aphyllphorales: *Ceriporia viridans* (Groene wasporia); Agaricales: *Mycena sanguinolenta* (Kleine bloedsteelmycena).

Exsiccata van de verzamelde soorten werden overgemaakt aan de Nationale Plantentuin te Meise (BR).

Het onderzoek wordt voortgezet. De verdere resultaten van het onderzoek zullen over enkele jaren meegeedeeld worden.

Resultaten

In 2002 werden de boomstammetjes 10 maal op verschillende tijdstippen volledig geïnventariseerd. Oppervlakkige, tussentijdse controles werden regelmatig uitgevoerd zodat het onderzoek op een degelijke wijze kon worden opgevolgd.

In het voorbije jaar konden er 44 paddestoelsoorten genoteerd worden waarvan 3 nieuwe (zie tabel 1); dit was eveneens het geval in 2001, waarin het aantal 41 bedroeg.

Het algemeen totaal dat tijdens het verloop van het ontbindingsproces van het dode hout kon worden opgetekend bedraagt thans 200; per klasse zijn dat: 52 Ascomycetes, 108 Basidiomycetes, 1 Zygomycete, 11 Deuteromycetes en 28 Myxomycetes (tabel 1).

Bespreking

In de omzetting van het organisch materiaal spelen de paddestoelen een belangrijke rol; ze veranderen de chemische en fysische samenstelling van het hout in belangrijke mate. Bij het verloop van de successie dat door de paddestoelen in verschillende afbraakstadia wordt uitgevoerd, wijzigt zich tevens het soortenspectrum van de zwammen om uiteindelijk te eindigen in de humificatie van het dode hout. De voedselkring wordt hiermee gesloten. Zover is het bij ons onderzoek nog niet.

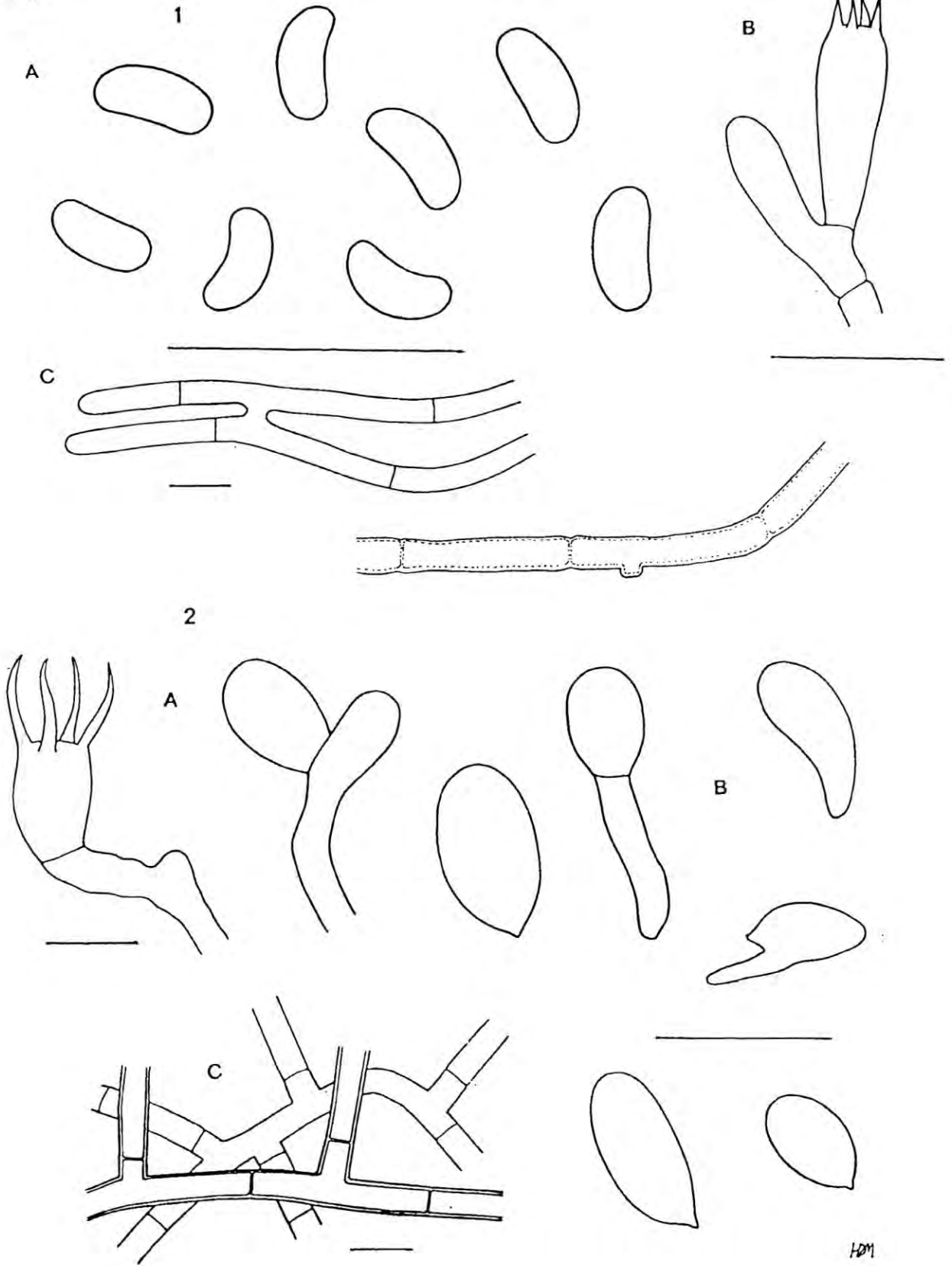
Wat overblijft na een decompositie van 13 jaar is in de eerste plaats een sterk gereduceerde biomassa die bestaat uit verrotte, vermolmde of levensloze houtresten, bedekt met een dikke epifytische moslaag die vaak het uiteenvallen van het hout verhindert en waarvan de levensduur afhangt van de waardplant. Aan de onderkant van het hout krijgen enkele vliesachtige Corticiaceae (Korstzwammen) en andere Aphyllphorales een laatste kans. Tussen en op de uiteenvallende boomstammetjes groeien kruiden, boomzaailingen en varens. Slakken en pissebedden zoeken er beschutting, vocht en voedsel om te overleven en zich voort te planten. Enkele houtsoorten vertonen nog slechts een fractie van wat het ooit geweest is.

Het voorkomen van de paddestoelen in de terminale fase van de successie is dermate verminderd dat kan verwacht worden dat uiteindelijk nog slechts enkele soorten zich tijdens het verteringsproces zullen kunnen handhaven (tabel 3). De vermindering van het aantal soorten sluit uiteraard aan bij de natuurlijke evolutie van de successie waarbij tevens het voedselaanbod afneemt.

De finaal fase wordt vooral gekenmerkt door het voorkomen van leden van de Agaricales; de aanwezigheid van verschillende *Mycena* soorten in dit ver gevorderde stadium is typisch voor de eindfase van de successie. Op te merken valt dat van dit genus er in totaal, tot hiertoe, 15 soorten konden opgetekend worden. Van de zeven soorten zwammen uit deze orde die werden aangetroffen in 2002 was het vochtige en zachte herfstweeër voor vijf *Mycena* soorten een stimulans om verschillende boomstammetjes te sieren. Vooral *Mycena filopes* (Draad-mycena) en in mindere mate *M. galericulata* (Helmmycena) fructificeerden nog rijkelijk tot over

Pl. 1

de helft van de maand november.

Van de Leotiales kon in 2002 eenzelfde aantal soorten (6), echter met minder vruchtlichamen, worden waargenomen als in 2001. Opvallend hierbij is dat *Mollisia cinerea* (Gedrongen mollisia), die sedert 1991 ieder jaar werd aangetroffen, ook nu nog in 2002 op alle houtsoorten aanwezig was.

De Sphaeriales vertoonden in 2002 eveneens eenzelfde aantal soorten (4) als in 2001, met vooral *Xylaria hypoxylon* (Geweizwam) als opvallende soort. Deze is nagenoeg op alle houtsoorten aanwezig, met een optimale begroeiing op Es (*Fraxinus*). Deze soort blijft nog steeds, als eerste kolonisor, samen met *Mollisia cinerea*, de meest voorkomende zwam van de successie.

Heterochaetella dubia (Witte suikertrilzwam) en *Myxarium grilletii* (Grijze suikertrilzwam) van de Tremellales konden zich, en dit sedert enkele jaren, op verschillende verkruidde houtresten eveneens handhaven. Door het uiteenvallen in een strooisellaag wordt het determineren van deze saprophyten echter vaak sterk bemoeilijkt.

Op een populierenstammetje werd uit de orde van de Tulasnellales, de vliesachtige houtontbinder *Ceratobasidium cornigerum* (Berijpt waswebje) als nieuw voor de totaalijst opgetekend (zie beschrijving nr 2 en Pl.1 fig.2).

De dertien soorten van de Aphyllophorales werden uitsluitend aangetroffen op de vochtige onderkant van vaak vermolmd houtresten, zij het dan eveneens met minder vruchtlichamen dan voorheen. Het omdraaien van de boomstammetjes, of wat daarvan nog overblijft, is vaak en vooral gericht op het voorkomen van resupinate vlieszwammen van de Corticiaceae die hun behoefte aan energie halen uit de o.a. nog resterende cellulose en lignine.

Een nieuwe aanwinst die kon bepaald worden was *Ceriporia viridans* (Groenige wasporia) die groeide op een stuk rot hout van Populier (zie beschrijving nr 1 en Pl. 1, fig. 1.).

Een weinig opvallende maar opmerkelijke vondst op de vochtige vermolming van Meidoorn (*Crataegus*), was *Rectipilus fasciculatus*, een witte, bekervormige basidiomyceet van nauwelijks 1mm groot, die tot voor kort nog niet eerder werd gemeld voor België (De Meulder 2002).

Besluit

Als we stellen dat het voorkomen van paddestoelen tijdens de decompositie van het hout afhangt van het voedselaanbod, kunnen we van tabel 3 duidelijk aflezen dat er voor onze zwammen slechts een onaantrekkelijk substraat overblijft waar alvast niet veel meer te verwachten valt. Het hout verdwijnt, de humificatie gaat verder. Hopelijk heeft de strooisellaag nog wat te bieden. Of wordt de successie op een ander vlak overgenomen door kiem- en andere planten? We laten het allemaal liggen en zien dan wel.

Beschrijving per soort

1 *Ceriporia viridans* (Berk. & Broome) Donk

Groenige wasporia (Plaat 1, figuur 1)

Vruchtlichaam: resupinaat, jong zacht-wasachtig, bij ouder worden bros; poriën rond tot iets hoekig, 5-6 per mm, diameter 1-2 mm, wit tot crèmekleurig, met roosachtig-paarse vlekken, droog okerkleurig.

Sporen: 3,5-4,5 x 1,5-2µm, allantoïd, glad, hyalien, dunwandig, J-.

Basidia: 10-14 x 3,5-4,5µm, knotsvormig, 4 sterigmen, zonder basale gesp.

Cystiden: geen waargenomen.

Hyfensysteem: monomitisch, subhymeniumhyfen 2,5-4 µm diameter, dunwandig, geen gespen aan de septen, hyalien; subiculumhyfen tot 6 µm diameter, zonder gespen.

Onderzocht materiaal: op vochtig liggend, vermolmd hout van Populier (*Populus*), Wilrijk "Fort 7", IFBL: C4.46.11, 17.10.2002, De Meulder (BR)

Opmerkingen: de kleine sporen onderscheiden deze soort van de andere uit dit genus.

Volgens Arnolds et al. (1995) is de gevonden soort vrij zeldzaam maar wellicht vaak niet opgemerkt.

2 *Ceratobasidium cornigerum* (Boud.) Rogers

Berijpt waswebje (Plaat 1, figuur 2)

Vruchtlichamen: resupinaat, zeer dun, wasachtig, glad, wit-geelachtig,

Sporen: 6,5-11 x 4-5,5 µm, elliptisch, glad, dunwandig, met secundaire sporen, inamyloïd.

Basidia: 12-16 x 7,5-10 µm, subglobuleus tot kort knotsvormig, met 4 sterigmen, tot 12 µm lang.

Hyfensysteem: monomitisch, hyfen tot 5 µm diameter, dun- tot iets dikwandig, hyalien, zonder gespen, vertakt in nagenoeg rechte hoek.

Cystiden: niet waargenomen.

Onderzocht materiaal: op vochtig liggend,

←Plaat 1: fig.1. *Ceriporia viridans*, A: sporen. B: basidium, C: hyfen.

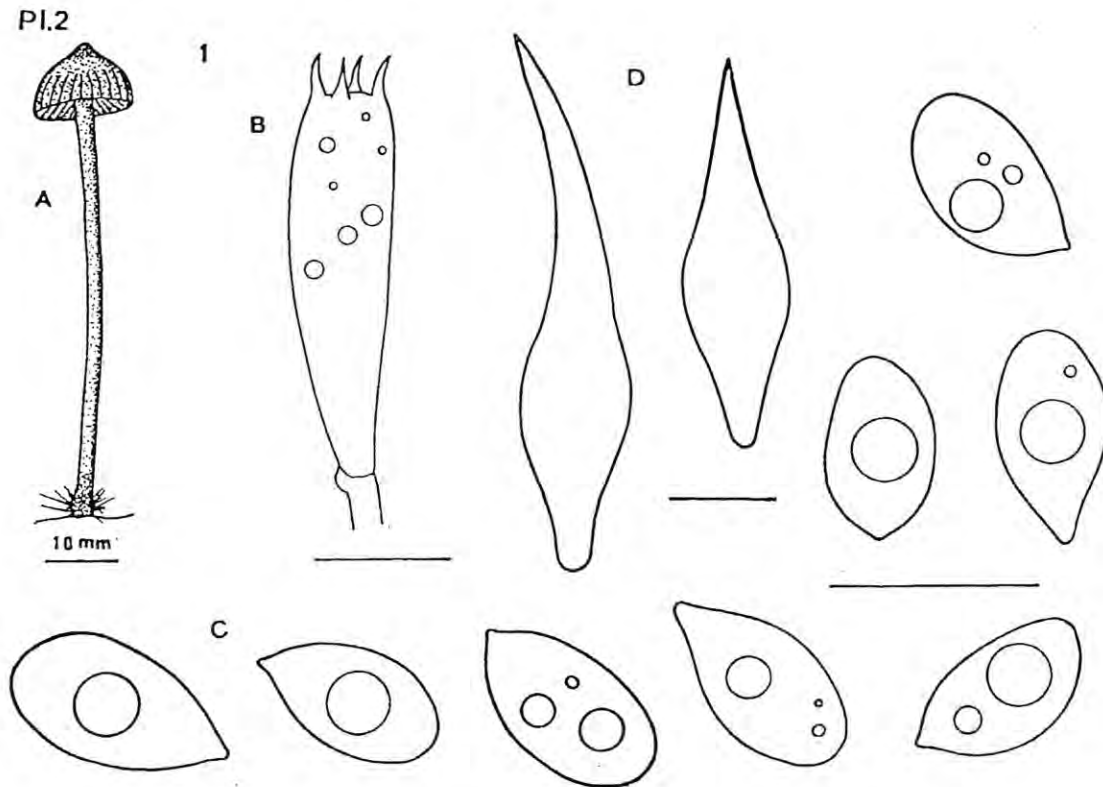
fig.2. *Ceratobasidium cornigerum*, A: basidia, B: sporen, C: hyfen.

vermolmd hout van Berk (*Betula*), Wilrijk "Fort 7", IFBL: C4.46.11, 11.06.2002, De Meulder (BR).

Opmerkingen: opvallend bij de gevonden soort zijn de vrij lange, smalle, subulate sterigmen en de

elliptische sporen. *C. pseudocornigerum* Christ. onderscheidt zich door de smallere, elliptisch-cilindrische sporen.

Plaat 2. fig.1. *Mycena sanguinolenta*, A: vruchtlichaam, B: basidium, C: sporen, D: cystiden.

3 *Mycena sanguinolenta* (Alb. & Schwein.: Fr.) P. Kumm.

Kleine bloedsteelmycena (Plaat 2, figuur 1)

Hoed: 5-20mm diameter, 6-7mm hoog, kegelvormig, met of zonder umbo, bruinachtig-rood, centrum donkerder, doorschijnend gestreept, rand vaak donkerbruin tot paarsbruin, fijn getand.

Vlees: zeer dun, roodachtig.

Lamellen: L=17-20, 1=1-2, bochtig aangehecht, vleeskleurig getint, rand roodachtig.

Steel: 35-60 x 0,5-2mm, cilindrisch, glad, vleeskleurig, met bruinachtig-rood sap, de basis met witte vezels vastgehecht aan het substraat.

Sporen: 8-10 x 5-6 μm , elliptisch tot pitvormig, glad, hyalien; inhoud met druppels.

Basidia: 25-30 x 6,5-9 μm , knotsvormig, 4(2) sterigmen, met basale gesp.

Cheilocystiden en pleurocystiden: 25-54 x 9-12 μm , spoelvormig met spitse of iets afgeronde top, talrijk aanwezig.

Hyfen van de steeltop: 1-4,5 μm diameter, met diverticulate uitsteeksels.

Caulocystiden: 15-20 x 6-7,5 μm , gelijkvormig met de cheilocystiden.

Onderzocht materiaal: op vochtig liggend, vermolmd hout van Vlier (*Sambucus*) en Esdoorn (*Acer*), Wilrijk "Fort 7", IFBL C4.46.11, 16.10.2002, De Meulder (BR).

Opmerkingen: de vorm en kleur van de hoed, samen met de rode lamelsnede en het bruinrode sap in de steel zijn goede kenmerken om deze soort reeds in het veld te herkennen.

Literatuur

- BREITENBACH J. & KRANZLIN F. (1986) Pilze der Schweiz, Band 2, Nichtblatterpilze. Luzern, Mycologia.
- DE MEULDER H. (1993-2002) Experimenteel onderzoek naar de successie van paddestoelen op dood hout. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring*.
1993: 33-40;
1994: 135-136;
1995: 26-30;
1996: 11-16;
1997: 6-12;
1998: 1-10;
- 1999**: 2-10;
2000: 2-10;
2001: 10-19;
2002: 2-10.
- DE MEULDER H. (2002) – *Rectipilus fasciculatus* (Pers.) Agerer. Een nieuwe Cyphella-achtige basidiomyceet voor België. *Meded. Antwerpse Mycol. Kring* **2002**: 111-113
- ERIKSSON J. & RYVARDEN L. (1973) The Corticiaceae of North Europe Volume 2. Oslo.
- VANDEVEN E. (red.) (1996) - Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. K.A.M.K., Antwerpen.

Aantal soorten paddestoelen per klasse en per orde (tabel 1)

	1990/2001	2002	1990/2002
A. MYXOMYCETES (Slijmzwammen)	28	0(+0)	28
B. ASCOMYCETES (Zakjeszwammen)			
- Diaportales	4	0(+0)	4
- Diatrypales	3	0(+0)	3
- Dothideales	3	1(+0)	3
- Hypocreales	6	0(+0)	6
- Leotiales	19	6(+0)	19
- Pezizales	2	1(+0)	2
- Sordariales	5	1(+0)	5
- Sphaeriales	10	4(+0)	10
Totaal aantal Ascomycetes:	52	13(+0)	52
C. BASIDIOMYCETES (Steeltjeszwammen)			
- Auriculariales	1	0(+0)	1
- Dacrymycetales	3	0(+0)	3
- Tremellales	4	2(+0)	4
- Tulasnellales	0	1(+1)	1
- Agaricales	40	7(+0)	40
- Aphylllophorales	57	13(+2)	59
Totaal aantal Basidiomycetes	105	23(+3)	108

	1990/2001	2002	1990/2002
D. ZYGOMYCETES (Jukzwammen)			
- Mucorales	1	0(+0)	1
E. DEUTEROMYCETES			
- Moniliales	10	4(+0)	10
- Sphaeropsidales	1	0(+0)	1
Totaal aantal Deuteromycetes	11	4(+0)	11
ALGEMEEN TOTAAL:	197	42(+3)	200

Aantal soorten zwammen per houtsoort (tabel 2)

	1990/2001	2002	1990/2002
Eik (<i>Quercus</i>)	65	9(+0)	65
Es (<i>Fraxinus</i>)	62	17(+0)	62
Berk (<i>Betula</i>)	93	10(+1)	94
Populier (<i>Populus</i>)	82	16(+1)	83
Meidoorn (<i>Crataegus</i>)	76	17(+1)	77
Vlier (<i>Sambucus</i>)	48	18(+0)	48
Esdoorn (<i>Acer</i>)	70	13(+0)	70
Wilg (<i>Salix</i>)	60	11(+0)	60

Overzicht van het aantal soorten zwammen dat genoteerd werd op de verschillende houtsoorten in het verloop van 1990/2002, inclusief Myxomycetes en Deuteromycetes (tabel 3)

	Aantal soorten	Aantal nieuwe soorten	Totaal aantal soorten tijdens het onderzoek
1990	27	-	27
1991	40	23	50
1992	59	35	85
1993	78	22	107
1994	73	21	128
1995	82	20	148
1996	82	19	167
1997	78	9	176
1998	64	7	183
1999	49	5	188
2000	54	6	194
2001	41	3	197
2002	42	3	200

Speciale Parasolzwammen (Lepiotaceae) van de werkweek 2002 (1)

Judith De Keyser

E. Vanderveldelaan 9, 2845 Niel

Summary

In a first report on some rare and interesting Lepiotaceae, collected during the society's yearly foray in southern Belgium, *Lepiota calcicola* and *L. hystrix* are described from a humid, calcareous site in Vodelée (Province of Namur) IFBL J5.14.32

Inleiding

Tijdens de jaarlijkse werkweek, september 2002 in Heer s/ Meuse werden een dertigtal soorten Lepiotaceae gevonden, waaronder verschillende interessante, wat mij deed besluiten een reeks artikels te wijden aan de meest zeldzame. In vier artikels zullen de volgende negen soorten van het genus *Lepiota* (Parasolzwammen) behandeld worden:

deel I: sectie *Echinaceae*: (1) *L. calcicola*, (2) *L. hystrix*

deel II: sectie *Stenosporeae*: (3) *L. pilodes* - (4) sectie *Lilaceae*: *L. ochraceofulva*

deel III: sectie *Ovisporeae*, subsectie *Felininae*: (5) *L. forquignoni*, (6) *L. pseudolilacea* en (7) *L. setulosa*

deel IV: subsectie *Lepiota*: (8) *L. ignivolvata*, (9) *L. subgracilis*.

De meeste van deze soorten zijn gevonden op vochtige, voedselrijke bodems op kalkrijk substraat.

Genus *Lepiota*

Sectie *Echinaceae*

1. *Lepiota calcicola* Knudsen - Kalkstekelparasolzwam

Syn.: *Cystolepiota calcicola* (Knudsen) Bon & Courtecuisse, Doc. Mycol. 18(69): 38 (1987)

Echinoderma calcicola (Knudsen) Bon, Doc. Mycol. 21(82): 62 (1991)

Misvat.:

Lepiota hispida, auct.non (Lasch.->) Gillet, Hyménomycètes, p.60, 1874

Lepiota hispida sensu Patouillard, Tab. Ann. Fung. 503, 1886

Lepiota hispida Gillet sensu Lange, Fl. Agar. Dan. I, p.26, 1935

Cystolepiota hispida (Gillet) Bon, Doc. Mycol. 11(43): 28 (1981)

Vodelée, IFBL J5.14.32, 27.09.2002, één exemplaar aangebracht.

herb. J. De Keyser - D1/L/31/02 - vgl. materiaal: Belvaux, 25/09/96 - D1/L/130/96

Macroscopische beschrijving

Algemeen uitzicht: een forse, zwaar geschubde soort met donker uitzicht.

Afmetingen: hoed: Ø 7 cm, H. 3 cm; steel: L. 8 cm, Ø 1 cm bovenaan, basis 1,5 cm.

Hoed: convex, met geleidelijke, brede, stompe, umbo; donker- tot middelbruine warrige, zware, in het midden opstaande spitse tot stompe schubben (2-3,5 mm hoog) op middenbruine, weinig contrasterende ondergrond, donker roodbruin vlekend bij kwetsen (*), hoedrand wat overhangend.

Plaatjes: vrij, talrijk, gebroken wit.

Steel: fors, verbredend naar de basis toe; iets gebogen; bovenaan, op ¼, wit met wollig, beige, afhangend. **velum:** daaronder zwaar vezelig, donkerbruin geschubd met witte en beige ondertonen.

Vlees: wit, hol wordend in de steel.

Geur: wat muf, onaangenaam, iets als *L. cristata*, vooral bij doorsnijden.

Microscopische beschrijving

Sporen: 4,5-5,5 x 2,5-3,5 µm; elliptisch, subcilindrisch tot cilindrisch, frontaal licht ovoid, dikwandig, dextrinoïd; inhoud met één of twee oliedruppels; de sporen vertonen een sterke neiging tot samenklitten.

Basidiën: 4-sporig; 15-22 x 5-7 µm.

Cheilocystiden: rand plaatjes steriel; clavaat met iets versmalde top, subcapitaat tot knotsvormig; 20-28 x 6-9,5 µm.

Hoedhuid: ketens van lange ovale elementen, met bruin tot lichtbruin membranair pigment; elementen 30-70 x 15-40 µm.

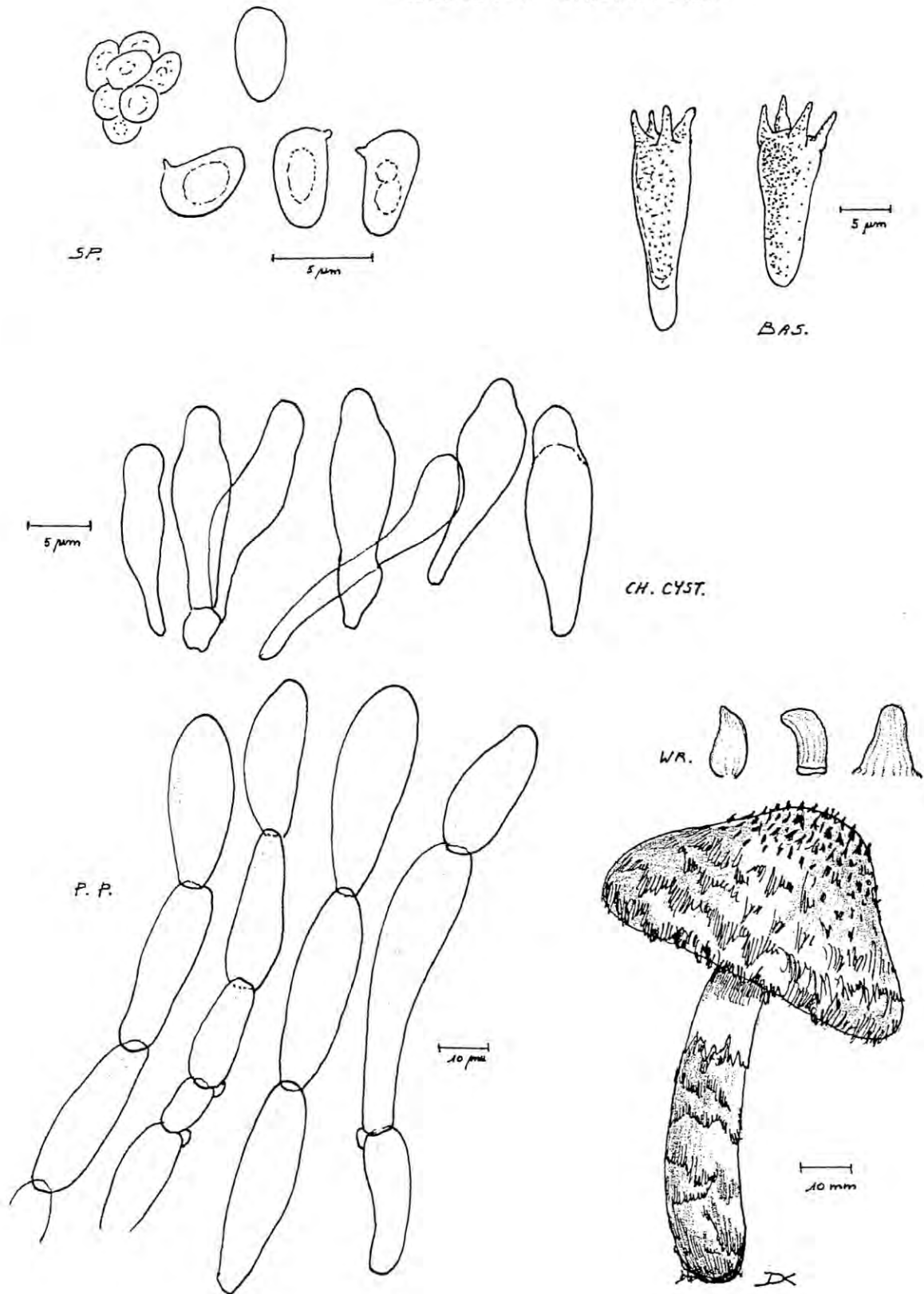
Gespen: duidelijk aanwezig in alle weefsels.

(* Opmerking

In de literatuur is geen sprake van de roodverkleuring van deze soort. Dit heb ik reeds verschillende keren waargenomen bij andere *Lepiota*'s, waar ik ook in de literatuur tevergeefs naar de door mij genoteerde roodverkleuring heb gezocht, zoals bv. bij *L. subalba*. Soms, zoals hier bij *L. calcicola*, is er vaak wel sprake van een wijnrode kleur/zweem, maar niet of dit voor of na het plukken werd waargenomen en of zich dit voordeed bij druk of kwetsen. Ook heeft niet elke vondst van *L. subalba* deze roodverkleuring.

LEPIOTA CALCICOLA

sp = sporen, bas = basidiën, ch.c. = cheilocystiden, pp = pileipellis, wr = wratten (macroscopisch)

Voorkomen/verspreiding

Zeldzaam, september/oktober, op vochtige, lemige, licht verzuurde kalkbodem, in open loofbossen, op beschutte plaatsen. Acht keer geregistreerd in Funbel (B), meestal uit de Ardennen, ook in Jette, Laarbeekbos.

In Nederland (FAN5, M.E. Noordeloos et al., 2001) vermeld als "zeer zeldzaam" enkel geregistreerd in Nederlands Limburg; zeer verspreid en zeldzaam in Europa; voor het eerst in Duitsland gesignaleerd in 1877 in Rottenbach (Beieren) als *L. acutesquamosa*.

2. *Lepiota hystrix* F.H. Møller en J.E. Lange, Flor. Agar. Dan. 5: V.1940

Syn.:

Cystolepiota hystrix (Møller & J.E. Lange) Knudsen, Botanik Tidsskrift, p. 128 (1978)

Echinoderma hystrix (Møller & J.E. Lange) M. Bon in Doc. Mycol. 21(82): 63 (1991)

Misvat.: *Lepiota hispida* auct. plur. non (Lasch) Gillet, ss. Lange St. Ag. Den. V, p.49, 1923,

herbarium: J. De Keyser: D1/L/37/02 - J. De Sutter: J2/2002/66

vindplaats: Vodelée, 27.09.02: één exemplaar, aangebracht, IFBL J5.14.32

Macroscopische beschrijving:

Algemeen uitzicht: een stevige soort met opvallend donkere schubben, sterk contrasterend op lichte ondergrond: bij dit exemplaar met olijfgroene tinten in de hoed.

Afmetingen: hoed Ø ± 5 cm, H. 3,5 cm; steel L. 7cm, Ø 7 mm, onderaan 12 mm.

Hoed: convex met stompe umbo, midden met donkerbruine schubben contrasterend met de grijzig-witte ondergrond, naar de rand toe gepuncteerd openbrekend op vuilwitte ondergrond en met een olijftint, (en hierbij afwijkend van het type)(*), rand met roodbruine vlekken (**), ingerold.

Plaatjes: gebroken wit, rand zwart gewimperd

Steel: bovenaan wit met bruinrode druppels (**), daaronder een vuil grijsbruine slappe ring met donkere schubben op de rand, onder de ring is de steel grijsbruin met donkere schubjes; iets verdikt naar onder toe.

Vlees: wit.

Geur: niet genoteerd.

Microscopische beschrijving

Sporen: elliptisch, dextrinoïd; 6,5 x 2,5 µm.

Basidiën: 16-22 x 5-6,5 µm, 4-sporig, met lange sterigmen.

Cheilocystiden: rand plaatjes steriel, cystiden clavaat, grillig, meestal met verbrede top tot sub-clavaat, met

grijzig-bruin membranair pigment (***), top met een donkere verdikte wand; L:30-35 µm/top 7,5- x 10 µm.

Hoedhuid: korte ronde tot langwerpige elementen, soms versmald eindigend, met geïncustreerd tot membranair pigment: occasioneel met kristallen aan de top; afmetingen elementen gemiddeld 33 x 13 µm.

Gespen: aanwezig.

Opmerkingen

(*) Gezien de zwart gewimperde snede, de grijzig gepigmenteerde cheilocystiden en de roodbruine druppels bovenaan de steel en op de rand van de hoed (sporen ervan) is dit een onmiskenbare *L. hystrix*, maar nergens in de literatuur is er sprake van een olijfgroene kleur op de hoed.

(**) Ook de roodbruine druppels worden meestal niet vermeld. FAN5 (M.E. Noordeloos et al., 2001) vermeldt zelfs zwarte druppels, doch hier zijn de beschrijvingen enkel gebaseerd op de literatuur. Bij Roger Phillips zijn deze druppels duidelijk vermeld en komen ook voor op de foto's.

(***) In FAN5 (M.E. Noordeloos et al., 2001) wordt vermeld dat het pigment in de cheilocystiden zou oplossen met ammoniak. Dit was hier niet het geval.

Voorkomen/verspreiding

Eénmaal geregistreerd in Funbel in 1992 te Aalst Osbroek, zonder vermelding van herbariummateriaal: tweede vondst in België.

In FAN5 staat vermeld "nog niet geregistreerd in Nederland en zeldzaam in Europa".

Referenties

BON M. (1996) – Die Grobpilzflora von Europa 3, Lepiotaceae, I.H.W.Verlag: 141

BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1995) – Fungi of Switzerland, Vol.4 Agarics 2nd part. Luzern, Mykologia.

CANDUSSO M. & LANZONI G. (1990) – *Lepiota* s.l. Libreria ed. Giovanna Biella.

ENDERLE M. & KRIEGLSTEINER G.J. (1989) – Die Gattung *Lepiota* (Pers.) S.F. Gray emend. Pat. in der Bundesrepublik Deutschland (Mitteleuropa). Z. Mykol. 55: 73

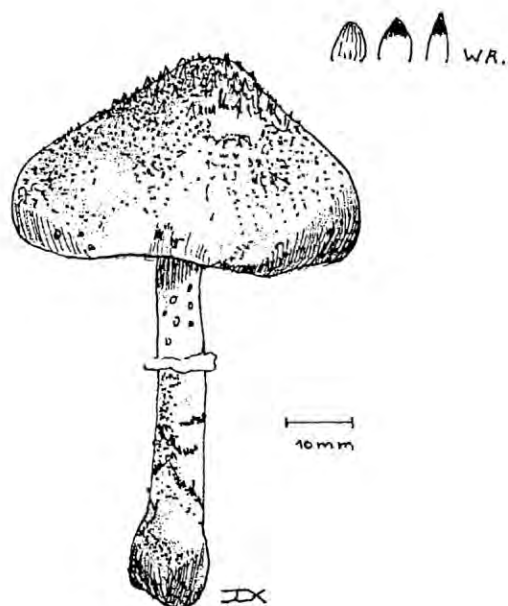
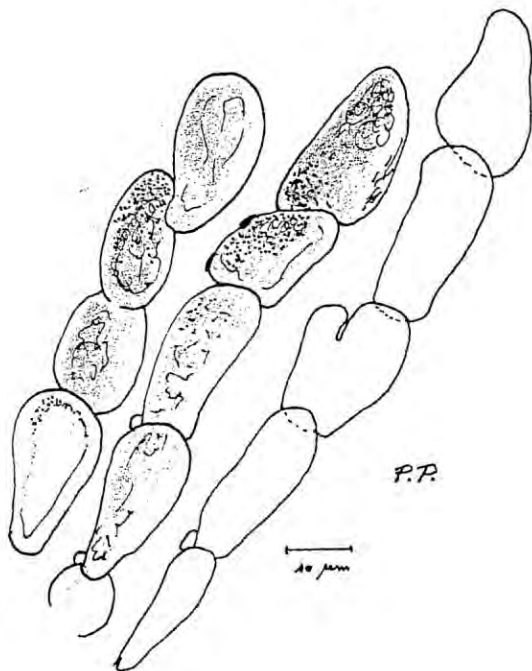
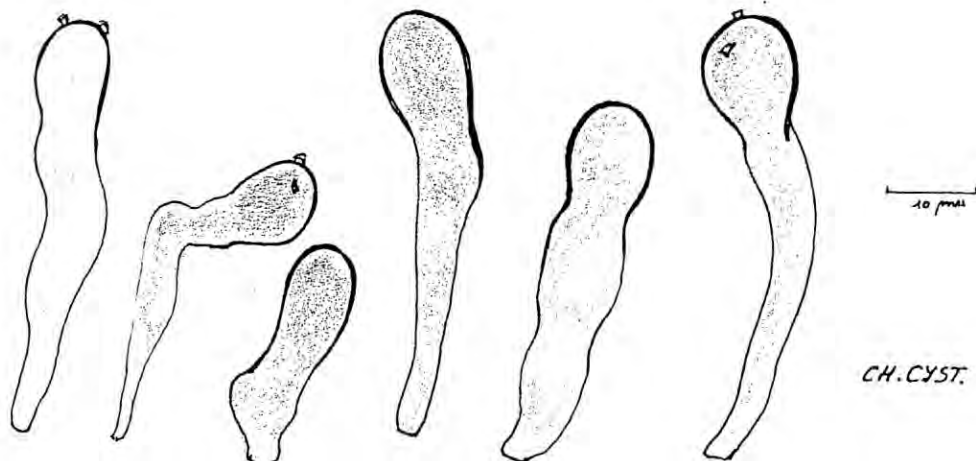
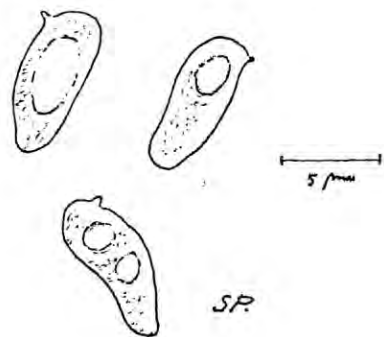
KELDERMAN P.H. (1994) – Parasolzwammen van Zuid-Limburg Nederland. Natuurhistorisch Genootschap Limburg, 205

PHILLIPS R. (1981) Paddenstoelen en schimmels van West-Europa. Spectrum, Utrecht/Antwerpen: 287

NOORDELOOS M.E., KUYPER T.W. & VELLINGA E.C. (2001) – Flora Agaricina Neerlandica Vol. 5, A.A.Balkema Publishers, 169

LEPIOTA HYSTRIX

sp = sporen, bas = basidiën, ch.c. = cheilocystiden, pp = pileipellis, wr = wratten (macroscopisch)

Lang gezocht, eindelijk gevonden

Geastrum lageniforme Vitt.

Slanke aardster

Herman Mervielde
Frans de Potterstraat 8
B - 9840 De Pinte

Aphylophorales Werkgroep Cristella

Abstract

Along the Belgian coast many earthstars may be found, but hitherto some species have not been collected, regarding the list of species known from the dunes in the Netherlands and France. The Belgian *Geastrum* - mycologists will be very happy being informed about the enrichment of the Belgian collections with *Geastrum lageniforme*.

Inleiding

Pol Debaenst heeft ons al meerdere malen verrast met een mooie vondst in de duinen langs onze Westkust. Op 7 november 2002, ontdekte hij *Geastrum lageniforme* (Slanke aardster) tot nu toe nog niet gevonden in België, wel bekend, maar ook zeer zeldzaam, van de Nederlandse en de Franse duinen. De aardster werd gevonden te Koksijde, Fluithoekduinen, IFBL: C0.57.24, tussen bladstrooisel. De paddestoel was geen eenzaat, er stonden meer dan twintig exemplaren. Exsiccaatnummer : P. Debaenst 02/075.

Hoe herkennen we *Geastrum lageniforme* ?

Macroscopisch herkent men deze aardster

1. aan de zeer slanke slippen, tot 3 cm lang, puntig uitlopend, aan de onderkant met bruine vlekken van de myceliale laag en langsscheuren;
2. aan het fimbriate peristoom, duidelijk begrensd door een ringvoor;
3. aan de flesvormige (lageniforme) (lagoena, lagena = fles, kruik met nauwe hals en dikke buik) bouw van de nog ongeopende paddestoel.

Microscopisch

1. aan de 2-4 μm brede, dunwandige hyfen met gespen van de myceliale laag;
2. aan de tot 8 μm brede capillitiumdraden met zeer

dikke wanden.

Beschrijving

Exoperidium

De exemplaren die ik gezien heb hadden 6-8 slippen, niet hygrosopisch, in droge toestand onder het vruchtlichaam gebogen. De dunne myceliale laag is niet vervlochten met bestanddelen van het substraat en is donker gelig bruin. Het ongeopende vruchtlichaam is tot 3,5 cm hoog, 2,5 cm breed met een lange hals tot 1 cm. Na opening van het exoperidium heeft het grootste exemplaar 3 cm diameter, het kleinste 2 cm. De grootste hoogte is 2,5 cm, het kleinste exemplaar is 1,5 cm hoog. Bij enkele exemplaren zijn de smalle uiteinden van de slippen iets schroefvormig gedraaid.

Endoperidium

bij het grootste specimen 2 cm breed, bij het kleinste 1 cm. Hoogte van het grootste endoperidium 2 cm, van het kleinste 1 cm. Het endoperidium is steeds ongesteeld en vers beige van kleur. Gedroogd gaat de kleur over in lichtbruin. Een apofyse is er niet. Alle opgegeven afmetingen, ook die van het exoperidium, gelden voor de gedroogde vruchtlichamen.

Columella onduidelijk in de onderzochte specimen.

Gleba donkerbruin.

Basidiën niet meer waar te nemen. Die kan men slechts vinden in de basidiale fase van de nog jonge, onrijpe, niet-geopende vruchtlichamen. De mooie vormen van de basidiën vindt men prachtig getekend in Sunhede (1989).

Capillitium. De capillitiumdraden zijn tot 8 μm breed, zeer dikwandig en onregelmatig geïncrusteerd met kleine kristallen.

Sporen bolrond, gelig bruin tot bruin, bezet met kleine wratten, 3-4,5 μm diameter. De wratten zelf zijn 0,3 μm hoog.

Verspreiding. *Geastrum lageniforme* komt in Europa vooral voor in de mediterrane en submediterrane gebieden. Op een hogere breedtegraad dan Midden-Engeland is hij niet meer te vinden. Vondsten zijn bekend uit Bulgarije, Duitsland, Engeland, Frankrijk, Hongarije, Nederland, Polen, Portugal, Roemenië, Spanje en Tsjechië. In de Verspreidingsatlas voor Nederland (Nauta & Vellinga 2000) worden negen waarnemingen opgegeven, verdeeld over twee kaarthokken. Met de vondst te Koksijde kan België aan deze lijst worden toegevoegd. De werkelijke verspreiding is waarschijnlijk nog niet met absolute zekerheid gekend omwille van de verwisseling met *Geastrum triplex* en *G. saccatum*.

Verwarring met verwante soorten

Oudere auteurs zien *Geastrum lageniforme* als een tengere vorm van *G. triplex*. Alle recente auteurs beschouwen haar als een goede soort. *G. lageniforme* is heel wat kleiner dan *G. triplex*, mist de geprononceerde vlezige kraag, heeft dunwandige hyfen in de myceliale laag, terwijl die hyfen bij *G. triplex* dikwandig zijn. Bovendien vertoont *G. triplex* geen of slechts een onduidelijke ringvoor omheen de basis van het peristoom.

Verwarring met *G. saccatum* is ook mogelijk, maar hier zijn de hyfen van de myceliale laag zeer dikwandig en hebben geen gespen aan de septen, terwijl die van *G. lageniforme* dunwandig zijn en wel gespen hebben.

Illustraties

Dörfelt (1989),
Jalink (1995),
Krieglsteiner (2000),
Michael, Hennig & Kreisel (1986),
Pegler et al. (1995),
Sunhede (1989).

Literatuur

- ARNOLDS E., KUYPER T. & NOORDELOOS M.E. (red.) (1999) - Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster.
- BOIFFARD J. (1976) - Contribution à l'étude des Geastraceae du littoral atlantique. - Genres *Geastrum* Pers. et *Myriostoma* Dew. *Doc. Mycol.* 6(24): 1-34.
- DÖRFELT H. (1989) - Die Erdsterne. A. Ziemsen Verlag, DDR, Wittenberg, Lutherstadt.
- GROSS G., RUNGE A. & WINTERHOFF W. (1980) - Bauchpilze in der Bundesrepublik und Westberlin. - *Beih. Z. Mykol.* 2: 1-220.
- JALINK L.M. (1995) - De aardsterren van Nederland en België. *Coolia* 38, Supplement.
- JÜLICH W. (1984) - Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. Band II b/1. Basidiomyceten. 1. Teil. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
- KRIEGLSTEINER G.J. (2000) - Die Grosspilze Baden-Württembergs, Band 2. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.
- MICHAEL E., HENNIG B. & KREISEL H. (1986) - Handbuch für Pilzfreunde. Band II. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart.
- MORNAND J. (1986) - Les Gastéromycètes de France. 3 - Lycoperdales (Geastraceae). *Doc. Mycol.* 17(65): 1-18.
- MORNAND, J. (1993) - Contribution à la connaissance des champignons de Maine-et-Loire. 2. Gastéromycètes. *Bull. Soc. Mycl. France* 109: 153-154
- NAUTA M.M. & VELLINGA E.C. (2000) - Verspreidingsatlas, deel 2. Nederlandse Mycologische Vereniging, Baarn.
- PEGLER D.M., LAESSOE T. & SPOONER B.M. (1995) - British Puffballs, Earthstars and Stinkhorns. An account of British Gasteroid Fungi. Royal Botanic Gardens, Kew.
- SUNHEDE S. (1989) - Geastraceae (Basidiomycotina). *Synopsis Fungorum* 1: 1-534 Fungiflora, Oslo.

OPROEP

Is iedere Dennenvlamhoed een Dennenvlamhoed?

Deze oproep lanceerde Nico Dam vorig jaar in *Coolia* (tijdschrift van de Nederlandse Mycologische Vereniging). Ook in onze Kring zijn rond de identiteit van *Gymnopilus penetrans* (Dennevlamhoed) al heel wat discussies gevoerd: één soort of twee (*G. sapineus*) of zelfs drie soorten (*G. hybridus*). Bijgaand voorgesteld onderzoek is dan ook heel nuttig en mijn voorstel, om het ook tot onze contreien door te trekken, werd door Nico positief onthaald. De gegevens van de geobserveerde collecties kunnen aan mij bezorgd worden. Ik speel ze dan na verwerken door aan Nico. Wel vraag ik zoveel mogelijk, van elke collectie één (volwassen) gedroogd exemplaar te bewaren en mij dit samen met de gegevens te bezorgen (of zelf te bewaren). Noteer ook alle gegevens nodig voor invoer in FUNBEL (datum, plaats, terrein en zo mogelijk IFBL-coördinaten).

André de Haan

Volgende tekst werd, met toelating van Nico Dam, overgenomen uit *Coolia* 45 (4) 2002.

Onbekend maakt onbemind, maar dat wil niet zeggen dat bekend automatisch bemind maakt. Het gaat hier dan ook om zo'n bekende paddestoel, de Dennenvlamhoed (*Gymnopilus penetrans* volgens het Overzicht van de Paddestoelen in Nederland (Arnolds *et al.*, 1995)), waar de laatste tijd niettemin wat onenigheid over heerst.

In onze eerste Standaardlijst (Arnolds, 1984) was er nog sprake van drie soorten: *G. hybridus*, *G. penetrans* en *G. sapineus*. In het recentere Overzicht worden, in navolging van Høiland (1990), al die namen als synoniemen van één enkele soort opgevat, die dan, volgens de geldende regels van de nomenclatuur, *G. sapineus* moet heten. Dat is op dit moment 'onze' Dennenvlamhoed.

Het zal u niet verbazen dat niet iedereen het met deze opvatting eens is. In een recent artikel heeft Clemençon het vuurtje weer eens opgerakeld (Clemençon, 2002). In het betreffende artikel (dat eigenlijk gaat over de ontwikkeling van vruchtlichamen van de Dennevlamhoed) onderscheidt hij twee soorten, *G. penetrans* en *G. sapineus*, en geeft een heldere tabel met kenmerken

waarin ze van elkaar zouden verschillen. (Over *G. hybridus* wordt niet gesproken.) Die tabel is, vertaald, hieronder gereproduceerd.

De vraag blijft natuurlijk hoe (en of) de Nederlandse Dennenvlamhoeden zich naar die tabel voegen. Daar hoop ik een indruk van te krijgen via deze OPROEP. Mijn verzoek aan alle lezers van *Coolia* is het volgende: Bekijk dit jaar eens uitgebreid Dennenvlamhoeden, en markeer per collectie zoveel mogelijk van de in de tabel genoemde kenmerken. Een "s" voor *G. sapineus* of een "p" voor *G. penetrans*; zet maar een "?" als u niet kunt beslissen, of een "x" als u naar een kenmerk niet gekeken heeft. Per collectie levert dat een kolommetje van 6 markeringen op, 6x "s" voor een perfecte *G. sapineus*, of 6x "p" voor een perfecte *G. penetrans*. Of iets daar tussen in, natuurlijk. Daarnaast ben ik ook wel geïnteresseerd in het substraat van iedere collectie. De kolommetjes van alle collecties die u bekeken heeft (en houdt u alstublieft wel de volgorde van de tabel aan) kunt u aan het eind van het jaar naar mij opsturen, liefst per e-mail (nicod@sci.kun.nl) in een Excel-bestand, maar (duidelijk!) geschreven op een vel papier mag ook. Ik zal dan uit alle binnengestroomde gegevens een samenvatting proberen te destilleren, en die in *Coolia* publiceren. Doe uw best! Ik hoop op veel respons.

Nico Dam
Hooischelf 13, 6581 SL Malden

Dit onderzoek ook bij ons houden heeft als voordeel, natuurlijk, dat we hopen wat inzicht krijgen in deze algemene soort(en), maar ook het feit, dat wij ook in zuidelijker gelegen gebieden verzamelen, wat dan weer extra informatie toevoegt aan het onderzoek. Het is (of zijn) een goed bekende en gemakkelijk herkenbare soort, wat maakt dat iedereen er kan aan meewerken. Ik reken dan ook op talrijke waarnemingen.

Te bezorgen aan: André de Haan
Bezemheidelaan 6
2920 Kalmthout
Tel.: 03 666 91 34
E-mail: dehaan@pi.be

Tabel 1. Onderscheidende kenmerken van twee Dennenvlamhoeden, *G. sapineus* en *G. penetrans*. (Naar Clemençon, 2002.)

	<i>G. sapineus</i> (S)	<i>G. penetrans</i> (P)	
Hoedoppervlak	vezelig en schubbig; niet gelatineus	glad, ouder vlekkelig; iets gelatineus	
Velum	bleek geel	melkwit	
Geur	sterk, onaangenaam	zwak, naar champignons	
Hoedhuidhyfen	10-18 μm diameter, grof geïncrusteerd	4-10 μm diameter, fijn geïncrusteerd	
Vrije eindcellen	$\pm$ rechtop, spoelvormig	afwezig	
Sporenornamentatie	relatief grof	relatief fijn	
Substraat			

Opmerkingen bij de tabel:

De 'Vrije eindcellen' slaan op de hoedhuidhyfen. Over 'Substraat' doet Clemençon geen uitspraak, maar daar ben ik zelf wel nieuwsgierig naar. Wat betreft de 'Sporenornamentatie' volgt hier bijna letterlijk Clemençons eigen commentaar: "Het verschil in sporenornamentatie is gering, maar duidelijk zichtbaar wanneer de sporen van de twee soorten direct met elkaar worden vergeleken. Dit is het doorslaggevende onderscheidingskenmerk, maar op zichzelf moeilijk te gebruiken voor routine-matige determinatie."

Literatuur

- ARNOLDS, E. 1984. Standaardlijst van Nederlandse macrofungi. Supplement bij Coolia 26. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging.
- ARNOLDS, E., KUYPER, TH.W., NOORDELOOS, M.E. 1995. Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Uitgave Nederlandse Mycologische Vereniging.
- CLEMENÇON, H. 2002. Mycelial morphology, rhizomorph anatomy and primordium formation of *Gymnopilus penetrans* (Cortinariaceae, Basidiomycetes). Feddes Repertorium **113**: 63-79.
- HØILAND, K. 1990. The genus *Gymnopilus* in Norway. Mycotaxon **39**: 257-279.

PADDESTOELFOTOGRAFIE GEPRESENTEERD ALS BOEK EN DVD

Tjakko Stijve
St.-Légier, Zwitserland

Taylor F. Lockwood : *Treasures from the Kingdom of Fungi*. Zowel het boek als de DVD zijn onder deze titel in eigen beheer uitgegeven. Te bestellen bij Taylor Lockwood, E-mail tfl@mcn.org , telefoon (707) 937 – 2004. Adres : P.O. Box 1412, Mendocino, CA 95460, USA. De prijs van het boek is \$ US 30,- + \$ 20 verzendkosten (luchtpost). De DVD kost \$ 20 + \$ 5 port.

Sedert ongeveer 15 jaar is de Amerikaanse fotograaf Taylor Lockwood bekend door zijn voordracht *Treasures from the Kingdom of Fungi*, een prachtige serie paddestoelendia's geprojecteerd onder begeleiding van klassieke muziek. Deze "slide show" vertoonde hij vaak op mycologische congressen, tentoonstellingen en andere bijeenkomsten, zowel in de Verenigde Staten als in Europa. Lockwood beschouwt zichzelf als een portretfotograaf van paddestoelen. Gewapend met een oud Nikontoestel en een elektronische flits, heeft hij niet alleen de zwammenwereld van zijn geboorteland Californië vastgelegd, maar ook die van Europa, Japan en Australië. Zijn recentste opnamen maakte hij zelfs in de jungle van Indonesië en Thailand. Enige resultaten

van deze fotografische jachtpartijen zijn te bewonderen op het Internetadres <http://fungiphoto.com>

Taylor Lockwood heeft ook enkele opmerkelijke series postkaarten uitgegeven. Die van *Terra Bella*, bestemd om in enveloppen te worden verzonden, verscheen in 1994 bij Eye 2 Eye Design, Seattle, WA 98199. Het zijn 12 x 17 cm foto's van zulke prachtige soorten als o.a. *Hygrocybe psittacina*, *Amanita aspera* en *Gomphus floccosus*. Latere series, in steendruk op 15 x 22 cm formaat, laten composities zien van paddestoelen in allerlei vormen en kleuren. Op de hierbij afgebeelde kaart, helaas niet in kleuren, ziet men niet minder dan 21 soorten, waaronder er enkele zijn, die de Europese mycoloog niet of nauwelijks thuis kan brengen. Andere kaarten tonen fantastische landschappen, zoals een onderzee tafereel, waar vissen in rondzwemmen tussen korallen gevormd door prachtige *Clavaria*'s, Spons- en zelfs Pruikzwammen!

Onlangs heeft Lockwood een handzaam boek met een keuze uit zijn mooiste foto's gepubliceerd. De hierbij afgebeelde omslag laat zien dat de auteur het dezelfde titel meegaf als die van zijn bovengenoemde "slide show". Het werk telt 127 blz verdeeld in 9 hoofdstukken, waarin paddestoelen worden getoond zoals wij ze nooit eerder zagen. In tegenstelling tot sommige van de eerder genoemde postkaarten, bevat het boek geen montages, maar enkel portretten van de individuele zwammen. Het eerste hoofdstuk, getiteld *A touch of glass*, bezingt welhaast doorzichtige paddestoelen zoals de bekende *Pseudohydnum gelatinosum*, maar ook de exotische *Gliophorus* uit Nieuw Zeeland, die lijkt op een kostbaar juweel. Vele van de gefotografeerde paddestoelen zijn niet op naam gebracht, wat ons overigens niet hoeft te beletten ze zonder terughouding te bewonderen. Trouwens, de fotograaf is van mening dat de meeste van de in de tropische bossen aangetroffen hogere zwammen eenvoudig nog niet zijn beschreven.

Vanzelfsprekend laat Lockwood ons kleurige boleten, glanzende gaatjeszwammen en zelfs bizarre amanieten zien, maar hij heeft de heel kleine paddestoeltjes allerm minst vergeten. Zo toont hij ons onder de *Small wonders* een bloedrode *Marasmius*,

een behaarde *Cyptotrama* en zelfs een *Mucronella*, die met haar prachtige gouden stekels pronkt. De foto's hebben ook de schoonheid van enige korstmossen en slijmzwammen vastgelegd. De liefhebbers van stinkzwammen worden verblijd met foto's van de magnifieke *Kalchbrennera corallocephala* uit Zuid-Afrika, de Japanse

Pseudocolus schellenbergiae en nog enkele andere ongetwijfeld vies ruikende Phallales.

De DVD (speeltijd 30 min) heeft dezelfde titel als het boek en is dan ook een meer uitgebreide videoversie van Lockwoods vroegere diaporama, begeleid door klassieke muziek van Corelli, Albinoni, Schubert, Barrios en Mozart. Het bekijken van deze DVD, die ook afspeelbaar is op een moderne computer, is werkelijk een esthetische belevenis!

Een 5 minuten toegift is het filmpje *The endless foray*, bestaande uit recente opnamen gemaakt in Australië en Nieuw Zeeland, waarbij een aantal spectaculaire vertegenwoordigers van de ginds te bewonderen zwammenwereld worden getoond. Voor vele mycologen zal dit letterlijk een kennismaking met *Terra incognita australis* zijn...

Voor liefhebbers wier interesse voor paddestoelen boven de taxonomie uitgaat zijn boek en DVD een waardevol bezit.

Nieuwtjes uit de bibliotheek

Pascale Holemans

Ja hoor, nog een trimester waarin niet is stilgestaan. De laatste schatten zijn uit de kasten gehaald en in de bibliotheek binnengebracht. Hier volgt de lijst:

- Alg 055 - DUPREZ MARIE-JOSÉE - Gattungsschlüssel für Blatter- und Röhrenpilze nach mikroskopischen Merkmalen
- Alg 056 - VAN EYNDHOVEN (1975) - De geslachten der Agaricales
- Alg 057 - PEETERS MARC (1977) - Mycorrhiza
- Mag 046 - BUYCK BART (1990) - *Russula*: Determinatiesleutel aan de hand van veldkenmerken
- Mag 047 - VAN YPER JEAN (1982) - Bespreking van het geslacht *Russula*
- Map 018 - VAN BEECK MARC (1981) - Systematische en morfologische studie van het genus *Peniophora*
- Mga 007 - DEMOULIN VINCENT (1971) - Le genre *Lycoperdon* en Europe et en Amérique du Nord
- Myx 012 - ROBBRECHT E. (1971) - Bijdrage tot de kennis van het genus *Arcyria* Wiggers in België
- Myx 013 - RAMMELOO J. (1967) - Bijdrage tot de kennis der Trichiaceae in België
- Alg 058 - EBERT HEINZ-J. (1987) - Die Pilzflora der Vulkaneifel
- Asc 031 - BATAILLE F. (1922) - Tuberoïdées de l'Europe et de l'Afrique du Nord
- Baf 020 - PILÂT (1935) - Atlas des Champignons de l'Europe: *Pleurotus*

De Kring en de cortinariusergroep is het 12de deel van de "Atlas des Cortinaires" (door Bidaud et al. et al., -2002) rijker (Atl 007o). Verder hebben we het recentste jaarboek van de JEC (Journal des Journées européennes du Cortinaire 2002) aangekocht (Baf 021a). Een ander jaarboek is dat van Ankona, met een mooie bijdrage van Myriam de Haan over Myxomyceten (2001, Nim 019d). Ook hebben we nu het "Paddestoelenonderzoek in Limburg" van het Natuurhistorisch genootschap Limburg - 2002 (Alg 054). De laatste aanvulling van de "Farbeatlas der Basidiomyceten" van Moser (Atl 005) zit in de kasten. Om af te sluiten wil ik Karel Van de Put bedanken voor de gift van 3 boeken met dermatologische en mycologische onderwerpen: Mycosen bij huisdieren - Van Cutsem, Rochette 1991 (Toe 033), Mykologische Diagnostik - Rieth Hans (Toe 034), en Dermatomycosen van kop tot teen - Janssen Pharmaceutica 1992 (Toe 035). De bibliotheek bezit nu 596 boeken. Hoogstwaarschijnlijk kan de Kring op het einde van het jaar fier gebruik maken van 600 titels. Tot volgende keer.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Bulletin de la Société Mycologique de France T. 118 (1), 2002

A. Delannoy et al. stellen *Psathyrella coprinoides* sp. nov. voor, een gespenloze soort uit de sectie *Cystopsathyra*, met kleurenfoto's en microtekening en vergelijken de soort met de gespenbevattende *P. sphaerocystis* (met microtekening). *Cortinarius rapaceotomentosus* sp. nov. is een nieuwe *Phlegmacium*, verwant aan *C. europaeus*, en wordt samen met zijn nieuwe variëteit var. *violaceotinctus* voorgesteld met microtekeningen en kleurenplaat door A. Delaporte et al. R. Chalange beschrijft *Coprinus pseudoniveus* alsook *C. pseudoniveus* var. *tenuicystidiata* var. nov. met kleurenfoto's, microtekeningen en een vergelijkende tabel van beide met *Coprinus niveus*. Het genus *Scutigera* wordt besproken door M. Pieri en B. Rivoire, met afdruk van originele kleurenplaat en sleutel tot de West-Europese soorten. P. Leroy bespreekt *Lophiostoma populneum* sp. nov. met kleurenfoto en microtekening en met een vergelijkende tabel met het *L. alpigenum* complex. Verder vermeldt C. Lechat nog een vondst van *Nectria aurigera* met kleurenfoto, microfoto's en microtekeningen.

Documents Mycologiques T. 32 f. 125, 2002

In hun bijdrage over de studie van het genus *Melanotus* in de Vendée bespreken M. Bon en R. Pacaud *M. excentricus*, *M. philipsii*, *M. textilis** en *M. horizontalis*; tevens verwijzen zij naar *M. proteus**, *M. caricicola** en *M. hepatochrous** die in de wijdere omgeving werden gevonden. *Gymnopilus ignicolus* sp. nov. is een nieuwe muscicole soort van terrils, voorgesteld met microtekening door Y. Deneyer et al. J. Charbonel beschrijft een vondst van *Boletus fulvomaculatus** uit het woud van Fontainebleau. In een uitgebreide studie stelt J.-C. Malaval *Mycocalia duriaeana* voor als nieuw voor Frankrijk met een vergelijking met *M. denudata*, een sleutel tot de andere soorten, vergelijkende tabellen en veel micro- en kleurenfoto's. De rest van deze aflevering bevat een nieuwe sleutel van M. Bon (revisie sleutel D.M. 70-71) van de subgenera *Compactae*, *Ingratula* en *Heterophyllidia* van het genus *Russula*. (* = kleurenfoto)

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde 5, 2002

Als paddestoelen van de maand worden voorgesteld met kleurenfoto en microtekening of microfoto: *Chromocyphella muscicola* en *Tubulicrinis sororius*. H. Cléménçon beschrijft een vondst van *Ptychogaster pulverulentus* en bekijkt in een andere bijdrage de fijne beharing van de steel bij *Craterellus cornucopioides*, beide artikeltjes met macro- en microfoto's. *Pholiota nameko*, het Japanse Stobbenzwammetje wordt voorgesteld door H.-P. Neukom en wordt vergeleken met ons gewone Stobbenzwammetje (met kleurenfoto's). Verder bespreekt H. Zehfuss de kringloop in het bos en brengt het echtpaar E. Bleiker een verslag over mycologische vondsten tijdens een vakantie aan de Spaanse zuidkust, met vindlijst en kleurenfoto's van *Suillus mediterraneensis*, *S. bellini*, *Tricholoma calligatum*, *Lactarius sanguifluus*, *Chalciporus amarellus* en *Amanita ovoidea*.

Cahiers Mycologiques Nantais 14, juni 2002

Dit tijdschrift wordt uitgegeven door de Association Mycologique de l' Ouest de la France. C. Berger meldt een overvloedige groei van wat hij de Amerikaanse vorm van *Amanita virosa* noemt die groter en gedrongener zou zijn dan de klassieke vrij slanke soort zoals wij die kennen. P. Ribollet bespreekt een vondst van *Diplocarpha bloxamii*, met microtekeningen. In zijn artikel over minder bekende Gasteromyceten bespreekt J. Boiffard *Tulostoma kotlabae*, *T. melanocyclum*, *T. pallidum*, *Bovista aestivalis* en *Lycoperdon decipiens*, alle met microtekeningen. P. Lejay geeft commentaar bij vondsten van *Boletus queletii* var. *lateritius* en *Xerocomus flavus*. Verder worden de interessante vondsten uit het jaar 2001 besproken en volgt er nog een lijst van alle gedurende dat jaar gevonden soorten.

Bolletina dell' Associazione Micologica ed Ecologica Romana 52-53, januari-augustus 2001

In hun 2e bijdrage over de amfiofiele flora bespreken

A. Mua en M. Melis *Helvella juniperi*, *Inocybe heimii*, *Limacella subfurnacea*, *Amanita junquillea* en *Rhodocybe malençonii*, alle met kleurenfoto en microtekening. Naar aanleiding van recente vondsten van *Battarea phalloides* ' nel territorio del parco dei Castelli Romani' wijst A. Cherubini er op dat de volva slechts uit één laag bestaat, in tegenstelling met de originele beschrijving waarin opgegeven wordt dat zij uit twee lagen zou bestaan (met kleurenfoto, micro- en macroschetsen). P. Signorello et al. deden een mycocoenologisch onderzoek in de beukenbossen van de Etna, met vindlijst. Verder brengt R. Galli nog wat commentaar bij een reeks vondsten van thermofiele boleten, met een kleurenfoto van *Boletus pulchrotinctus* en *B. permagnificus*. De aflevering wordt afgesloten met enkele mooie kleurenfoto's van *Diderma hemisphaericum*.

Boletín de la Sociedad micológica de Madrid Volumen 26, 2002

Zoals gewoonlijk bevat dit lijvige volume weer veel catalogen van vondsten van Myxomyceten, Agaricales en Ascomyceten uit de verschillende landstroken met gegevens van vinddata, localisatie en substraten of ecologie. Er zijn echter ook wel enkele interessante artikels. E. Rubio et al. brengen een eerste studie van de genera *Lamprospora* en *Ramsbottomia* in Asturië met beschrijving en sporenfoto's van *Lamprospora annulata*, *L. areolata*, *L. arvensis*, *L. campylopodis*, *L. carbonicola*, *L. dicranellae*, *L. miniata* var. *parvispora* en var. *ratibonensis*, *L. paechnatzii*, *L. asperior*, *Ramsbottomia crec'hqueraulti* en *R. macracantha* en met een sleutel tot de genera in de tribus *Aleuriae* en een sleutel tot alle besproken soorten. Het voorkomen van *Flammulaster granulosus* in Catalonië wordt besproken door M.T. Basso en M. Candusso met uitgebreide microtekening en kleurenplaat. In een eerste aanvulling van de catalogoog van het centrale schiereiland door G. Moreno et al. vinden wij mooie kleurenfoto's van *Lamprospora carbonicola*, *L. miniata*, *Amanita singeri*, *Boletus pulverulentus*, *Calyptella capula*, *Clitocybe truncicola*, *Entoloma sarcitum*, *Galerina sideroides*, *Gymnopus benoistii*, *Laccaria pumila*^o, *L. tortilis*^o, *Lactarius mediterraneensis*^o, *Macrolepiota phaeodisca*, *Marasmiellus phaeomarasmiodes*, *M. anomalus*, *M. corbariensis*, *Mycena quercus-ilicis*, *Pseudoclitocybe expallens*, *Psilocybe luteonitens*, *P. semilanceata*, *Simocybe iberica* en *Xeromphalina junipericola*. (^o = sporenscaan, ook van *Omphliaster asterosporus*). In een negende bijdrage tot het genus

Agaricus in Spanje bespreken L. Para en E. Suarez A. *subfloccosus* met kleuren- en microfoto. In de zevende bijdrage van J. Daniel-Arranz over hetzelfde genus in de regio van Madrid bespreekt de auteur A. *devoniensis* (met kleurenfoto). M. Contu en A. Ortega bespreken in hun vijfde studie over de Lyophyllaceae in Sardinië *Rugosomyces pudicus*, met kleurenfoto en sporenscaan. *Psilocybe liniformans* is nieuw voor Spanje en wordt met kleurenfoto en microtekening voorgesteld door F. Esteve-Raventos et al. F.D. Calonge en M.A. Perez bespreken de in Spanje zeer zeldzame *Russula fragrantissima*, met sporenscaan.

Mycologist 16 (3), 2002

In dit internationale tijdschrift voor algemene mycologie komt de doorsnee paddestoelenliefhebber steeds minder aan zijn trekken door het overwegend zeer wetenschappelijk karakter dat deze publicatie kreeg sedert het verschijnen van Field Mycology.

Zo vinden wij in dit nummer artikels over moleculaire mycologie, de pigmenten van *Sporobolomyces roseus*, de mycotoxines van *Aspergillus* en *Penicillium* of de voor de mens gevaarlijke gist *Cryptococcus neoformans*. In Profiles on Fungi wordt *Amylostereum areolatum* besproken met een kleurenfoto en als nieuwe Britse vondsten worden vermeld: *Albugo trogoponis* var. *inulae*, *Coprinus lilatinctus*, *Dendrothele sasae*, *Clitopilus daamsii* en *Entoloma lanuginosipes*. In de reeks van nuttige fungi van de wereld bespreekt D.N. Pegler de Ling-zhi, de paddestoel der onsterfelijkheid van de Chinezen, mogelijk *Ganoderma lucidum* of een van zijn variëteiten. Verder is er nog een artikel van B. Ing en B. Spooner over *Uncinula flexuosa*, een meeldauw op Paardekastanje (met sleutel tot vier op dit substraat voorkomende soorten).

Österreichische Zeitschrift für Pilzkunde 11, 1002

In zijn 7de bijdrage over de Bolbitiaceae bespreekt A. Hausknecht de *Conocybe tenera* groep en geeft een revisie van de *C. mesomorpha* groep, met een studie van de typesoorten en microtekeningen. Ruth Kutalek geeft een overzicht van enkele etnomycologisch interessante paddestoelen en W. Jaklitsch et al. bespreken Oostenrijkse collecties van de ascomycet *Immothia atrogana* die groeit op *Hypoxylon*soorten (met microtekeningen en sporenscaans). M. Noordeloos en A. Hausknecht bespreken vijf nieuwe *Entolomasoorten* uit Zuid-Europa: *E. albogranulosum* sp. nov., *E. atroeunigmaticum* sp. nov., *E. mediterraneense* sp. nov., *E. odoratum* en *E.*

rancidodorum, alle met microtekeningen. W. Dämon en A. Hausknecht stellen een vondst voor van *Sirobasidium rubrofusum* uit Oostenrijk en geven een overzicht van de overige beschreven soorten (met microtekeningen en kleurenfoto). *Entoloma brunneoserulatum* sp. nov. wordt beschreven door G. Eyssartier en M. Noordeloos, met microtekening en kleurenfoto. Verder is er nog een verslag van een workshop aan de Mondsee in 1999, door A. Hausknecht en W. Klofac, met vindlijst en kleurenfoto's van *Cortinarius* sp., *Leccinum aeruginosum*, *L. molle* en *L. olivaceosum*.

Coolia 45 (1) 2002

J. Bollen levert een bijdrage tot de mycoflora van het Bunderbos met vindlijst en P-J. Keizer bespreekt een vondst van *Rhizodiscina lignyota* (met microtekening). K. Van Vliet et al. beschrijven een eerste Nederlandse vondst van *Tubulicium vermiferum* (met microtekening) en A.v.d. Berg-Blok en J. Anema-Balke gingen op zoek naar de Cedergrondbekerzwam (met zwartwitfoto en verspreidingskaartje). De grasland-paddestoelenflora in een proeftuin werd bestudeerd door M. Dekker et al., met vindlijst en opgave van de ecologische situatie.

Coolia 45 (2), 2002

M. Nauta beschrijft een nieuwe Leemhoed op houtsnippers, de Geaderde leemhoed, die nog geen Latijnse benaming meekreeg, met microtekening, vergelijkende tabel met de Populierenleemhoed en een sleuteltje voor de in Nederland op houtsnippers voorkomende *Agrocybes*. N. en M. Dam bespreken vijf interessante vondsten uit Zuid-Limburg: *Leccinum crocipodium*, *Lactarius glaucescens*, *Pseudobaeospora* sp. (een nieuwe nog niet beschreven soort), *Nemannia chestersii* en *Mycena leptophylla*, alle beschreven soorten met microtekeningen. In 'Hoe raak ik thuis in Satijnzwammen' brengt M. Noordeloos een inleiding tot de studie van het genus *Entoloma* met microscopische en ecologische kenmerken en een taxonomisch overzicht van de ondergeslachten en secties, microtekeningen en kleurenfoto's van *E.*

sinuatum, *E. excentricum*, *E. cuspidifer*, *E. sericellum*, *E. placidum*, *E. serrulatum*, *E. undatum* en *E. albotomentosum*. J. Bollen brengt een verdere bijdrage over de mycoflora van het Bunderbos met opgave van de Rode-lijstsoorten uit het noordelijke gedeelte. Verder vinden wij nog een aanvulling van de Nederlandse namenlijst voor Aphyllophorales en Phragmobasidiomyceten.

Coolia 45 (3) 2002

T. Kuyper geeft een korte inleiding tot de moleculaire methodes die gebruikt worden bij de taxonomische classificaties. A. Becker brengt wat reflecties over het Groot Zwartevelde, een pronkjuweel in de Amsterdamse Waterleidingduinen. B. Tolsma vertelt over een vondst van *Byssocorticium atrovirens* (met microtekening), B. de Vries rapporteert de NMV excursies uit 2001 en M. Van Tweel brengt verslag uit over het Vliegezwammenproject van de KNNV uit 2000. M. Veerkamp en E. Arnolds brengen een derde nieuwsbrief over het Paddestoeleninternet en P. Oei en J. Baar deden proeven met de kweek van *Leccinum duriusculum*. P-J. Keizer beschrijft een recente collectie van *Russula carminipes*, met microtekening. Verder vinden wij in deze aflevering kleurenfoto's van *Russula carminipes*, *Geoglossum glutinosum*, Geaderde Leemhoed, *Omphalina postii*, *Mycena adonis*, *Thelephora penicillata*, *Hygrophorus persoonii* en *Entoloma poliopus*.

Coolia 45 (4), 2002

Na een In Memoriam Dr A. Reynders brengt T. Kuyper een bijdrage over de betekenis van de etnomycologie in Afrika. J. Bollen bespreekt de holle wegen van het Bunderbos, G. de Vries doet een vergelijkend onderzoek van *Hynotria michaelis* met *H. cubispora* en *H. confusa* (met microtekening), K. Uljé brengt een uitgebreide beschrijving van het Egelzwammetje, met zwartwitfoto en microtekening. In een vierde aflevering over het genus *Cortinarius* bespreken N. Dam en T. Kuyper de duracinus-groep. Verder bespreken L. Jalink en M. Nauta nog de mycoflora van een broekbos in de kwelzone van de duinbinnenrand.

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen.

dinsdag 1 april	Cursus microscopie gevorderden 19.30 u	
dinsdag 8 april	Overzicht van het Paddestoelenjaar 2002 in Limburg	Luc Lenaerts
dinsdag 15 april	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 22 april	Raad van Bestuur	
dinsdag 29 april	Indicatorwaarde van houtzwammen voor natuurbehoud	Ruben Walleyne
dinsdag 6 mei	Cursus microscopie gevorderden 19.30 u	
dinsdag 13 mei	Dia's van de Paddestoelenatlas voor Limburg	Luc Lenaerts
dinsdag 20 mei	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 27 mei	Adviesraad	
dinsdag 3 juni	Cursus microscopie gevorderden 19.30 u	
dinsdag 10 juni	De Oranjegroene melkzwammen en hun verwantschappen: een morfologische en moleculaire studie	Jorinde Nuytinck
dinsdag 17 juni	Cursus microscopie beginners 19.30 u	
dinsdag 24 juni	Adviesraad thema: tentoonstelling	

12de Vlaamse Mycologendag - 22 maart 2003

Programma

9u30	Koffie	
10u	Welkom	<i>J. Rammeloo & P. Van der Veken</i>
10u15	Een woordje uitleg over bosreservaten in Vlaanderen	<i>Kris Vandekerckhove</i>
10u45	Boleten in het domein van Bouchout (Plantentuin)	<i>Omer Van de Kerckhove</i>
11u30	Een kijk op 'fylogenetische bomen'	<i>Jorinde Nuytinck</i>
12u00	Etnomycologie in Bénin (West Afrika)	<i>André De Kesel</i>
12u30	Groepsfoto	
12u35	Middagpauze	
14u00	Jaarvergadering VMV (voor leden en sympathisanten) Dagorde: Openingswoord voorzitter, Goedkeuring verslag Jaarvergadering 23.03.2002, Jaarrekening 2002, Begroting 2003, varia.	
14u15	Enkele speciaaltjes uit 2002	<i>Ruben Walleyne</i>
14u45	Nieuwe wasplaten en andere speciale taxa uit Moelingen	<i>Luc Lenaerts</i>
15u15	[<i>Varia Vondsten</i>]	
16u	Slotwoord	<i>P. Van der Veken</i>

Zie ook de aankondiging in AMK Mededelingen 2002.4

Tentoonstelling van voorjaarspaddestoelen

De zesentwintigste nationale tentoonstelling van voorjaarspaddestoelen zal plaatshebben op zaterdag 26 en zondag 27 april 2001 in de Nationale Plantentuin, Domein van Bouchout te Meise. De expositie zal op zaterdag van 14h00 tot 17h00 (vanaf 9h00 voor de verzamelaars) en op zondag van 9h00 tot 17h00 voor het publiek toegankelijk zijn. Alle inbreng van verse paddestoelen is welkom. De verzamelaars worden vriendelijk verzocht de exacte vindplaats en het biotoop van de gevonden paddestoelen te noteren. Elke vondst zal afzonderlijk geëxposeerd worden en alle gegevens van de betrokken vondst worden bewaard.

Om de Nationale Plantentuin per wagen te bereiken, te vertrekken vanaf de Noordering van Brussel, neem u de afrit nr. 7 bis. Deze geeft toegang tot een klaverblad, waarbij u

steeds richting "Strombeek-Bever" dient aan te houden, tot aan de verkeerslichten. Hier draait u naar rechts, richting Meise. De Nationale Plantentuin bevindt zich 2,6 km verder, aan uw linkerkant. Met de bus kan u de Plantentuin bereiken met buslijn L of t vanuit het station Brussel Noord. U stapt uit bij de halte "Meise, Plantentuin". Vanuit Antwerpen neemt u de A12 richting Brussel tot afrit 3. Op het einde van de afrit aan de verkeerslichten richting Meise rijden. De hoofdingang ligt 2,4 km verder op deze weg aan de rechterkant.

Zoals vorige jaren is er ook dit jaar de mogelijkheid tot het verkopen van boeken of andere gebruiksartikelen met betrekking tot de mycologie (microscopen, e.d.). U kan uw te verkopen artikelen, of een lijst ervan, tentoonstellen en van de gelegenheid gebruik maken om talrijke medemycologen te ontmoeten

Lidgeld 2003

Enkele leden betaalden hun bijdrage 2003 nog niet. Mogen wij hen dringend vragen de betaling zo vlug mogelijk te regelen door overschrijving van 18 EUR (20 EUR voor een gezin) ten gunste van de bankrekening nr. 320-4183209-57 ten name van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring te Antwerpen (vanuit het buitenland 20 EUR indien contant of door overschrijving op postrekening nr. 000-1415744-29 indien alle kosten door hen ten laste worden genomen. Bij alle andere betalingswijzen dient 27 EUR overgemaakt te worden).

Ten behoeve van degenen die nog niet betaalden is een overschrijvingsformulier bijgevoegd.

De leden die na deze oproep hun lidgeld nog niet betaalden zullen nog persoonlijk een aanmaning krijgen. Van hen wordt wel verwacht dat zij bovenop hun lidgeld 1,5 EUR betalen voor administratiekosten.

Voorjaarsexcursies 2003

Bijeenkomst voor de excursies telkens om **9.45 uur** tenzij het anders is vermeld. Enkel deelnemen aan de namiddagexcursie is mogelijk na afspraak met de contactpersoon of met de fungifoon (zie onder). Deelname aan een activiteit geschiedt op eigen verantwoordelijkheid. De aangeduide reisweg geldt bij vertrek vanuit Antwerpen. Sinds enige tijd beschikt de KAMK over een GSM toestel (de fungifoon) die je toelaat de excursiegroep te bereiken, nadat je deze eventueel uit het oog verloor, of wanneer je wenst aan te sluiten bij een excursie die reeds vertrokken is. Noteer het nummer **0494 03 17 44**

- Zondag 20 april **Bosaanplantingen Antwerpen Linkeroever.** Bijeenkomst aan de terminus van trams 2 en 15 (deze trams komen langs het station Antwerpen-Centraal). Op de ring rond Antwerpen richting Gent (E17) rijden, na de Kennedytunnel de eerste uitrit (nr. 6) nemen. Bijeenkomst op de parking tegenover de verkeerslichten aan het einde van de afrit.
Contactpersoon: Guido Lejeune, tel: 03/658.54.31
- Zaterdag 3 mei **Schildehof te Schilde,** bijeenkomst om **9.30 uur** aan het einde van de Bellevuedreef, aan de ingang van het park. Bereikbaar via Turnhoutsebaan (N 12): tussen Wijnegem en Schilde, net voorbij herberg 'de Loteling' rechtsaf, of bus 41. Dit is een VMV dagexcursie, waarop alle mycologen uitgenodigd worden.
Contactpersoon: André de Haan, tel: 03/666.91.34
- Zaterdag 17 mei **Niel, kleiputten 'Walenhoek'.** Afspraak in de laan vóór de kerk van Niel (Ridder Berthoutlaan). Bereikbaar langs de A12, vanuit Antwerpen rechter rijvak nemen, afslag Niel, deze baan altijd volgen, rechtdoor aan de lichten, links meedraaien tot aan de kerk. Plan te bekomen op aanvraag.
Contactpersoon: Judith De Keyser, tel: 03/844.67.27
- Zondag 1 juni **Ranst,** voormiddag **Muizenbos,** namiddag **Zevenbergenbos.** Bijeenkomst aan de kerk van Ranst centrum. Bereikbaar via N116 of bus 42.
Contactpersoon: Frans Dielen, tel: 03/353.16.21
- Zaterdag 7 juni **Aalst, Osbroek.** Samenkomst **9.30 uur**, einde Frans Blankaertdreef vanaf de Ring Aalst. Vanaf de E 40 afrit 19 (Aalst) tot rotonde, daar rechts nemen (richting Asse, N9 = Parklaan), na 1 km rechtsaf (Blankaertdreef). Vanaf Antwerpen via E17-A14, Dendermonde, Aalst, ring naar links; na 1 km ligt het Osbroek nu links van de baan (wegwijzertje!). Dit is een VMV dagexcursie, waarop alle mycologen uitgenodigd worden.
Contactpersoon: Paul Van der Veken, tel: 09/222.93.24
- Zaterdag 21 juni **"Langdonken" te Herselt.** Bijeenkomst aan de kerk van Herselt. Bereikbaar via E313 tot uitrit 22 dan N152 via Olen en Zoerle Parwijs.
Contactpersoon: Jos Volders, tel: 013/54.91.44
- Zaterdag 5 juli **Oud Heverlee,** voormiddag **Kouterbos,** namiddag **Mollendaalbos.** Samenkomst: **9.30 uur** parking 't Zoet Water in Oud-Heverlee. Vanaf Leuven Ring, naar de Naamssesteenweg, na 500 m schuin rechts Waversebaan (St Joris Weert) tot 't Zoet Water. Dit is een VMV dagexcursie, waarop alle mycologen uitgenodigd worden.
Contactpersoon: Roger Langendries, tel: 016/25.49.41
- Zondag 13 juli **Vordenstein te Schoten.** Bijeenkomst op de parking van de GB te Schoten, langsheen de N1 van Merksem naar Brasschaat. Bereikbaar met de bussen 63, 64, 65.
Contactpersoon: Henri Stappaerts, tel: 02/288.43.70
- Zondag 20 juli **De Schrieken te Vlimmeren.** Bijeenkomst aan de kerk van Vlimmeren Bereikbaar via Turnhoutsebaan (N 12)
Contactpersonen: Johan en Chris Paulussen, tel: 014/21.67.49

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt Sterbeekia, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeek (1630-1693). In 1991 werden AMK Mededelingen en Sterbeekia bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging. De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Alle leden kunnen hieruit boeken ontlennen.

Het lidgeld bedraagt 18 EUR per jaar, een gezinslidgeld 20 EUR. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen. Buitenlandse leden betalen 20 EUR, 22 EUR voor een gezin, indien contant betaald wordt aan André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te B-2050 Antwerpen. Bij overschrijving vanuit het buitenland op postgiro op PR 000-1415744-29 dienen de kosten door de betaler worden gedragen. Indien de betaling op een andere wijze gebeurt dient 27 EUR betaald ter dekking van kosten.

KAMK publicaties

Bij de bibliothecaris kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden.

Paddestoelenkartering

Secretariaat: Vandeven Emile, Opperveldlaan 14, B-1 800 Vilvoorde, tel: 02/267.74.18

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

ondervoorzitter: Moorthamer Freddy, Eyckensbeekstraat 16, 9150 Kruibeke, tel.: 03/744.11.85

secretariaat & ledenadministratie: de Haan Myriam, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Holemans Pascale, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout, tel.: 03/322.40.05

andere bestuurders:

De Sutter Joke, Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14

Hendrickx Harrie (redactie AMK Mededelingen), Dalweg 16, 2328 Meerle, tel.: 03/315.87.69

Le Jeune Guy (coördinatie excursieprogramma), Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

Volders Jos (coördinatie excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walleyrn Ruben (redactie Sterbeekia), Predikherenstraat 37, 8750 Wingene, tel.: 051/65.89.80